

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDAȚIA
și **ADMINISTRAȚIA**
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Pacifismul platonice.

Arad, 20 Noemvrie.

Charles Irénée Castell, abate de Saint Pierre, a publicat la 1710 un „projet pour la paix perpétuelle”, care a fost tradus în aproape toate limbile culte.

„Oameni nu vă ucideți... Războiul este bestialitate... Iubiți pacea, unica bogăție a vieții. Nu supuneți urei glasul și sufletul vostru, căci ura nu este răzbunarea omului nobil, ci a bestiei de codru. Dacă aveți dureri și neajunsuri, suferiți-le cu răbdare creștinească, căci moartea împlinește așteptările voastre: dă odihnă și acelui împilat și acelui, ce lovește... Iubiți-vă oameni, căci viața este pentru puțină vreme ca să-o cunoașteți”.

În urma apelului înflăcărat a apărut „la brillante phalange”, în care făceau parte Rousseau, Montesquieu, Voltaire, Herder, Leibnitz, Kant și Lessing.

Dar revoluția franceză și napoléonismul au sguduit din temelii pacea Europei și din „brillante phalange” nu s'a ales nimic. După liniștirea furtunei contele Cellon, un histolog și politician de frunte, conchiamă un congres al pacifismului la Geneva (1830) și se fondează cea dintâi ligă pentru pace. La 1847, quakerul Burritt lansează apel pentru ținerea unui congres pacifist în Bruxella, (1848), pe care l'au urmat congresele dela Paris (1849), Frankfurt (1850), Londra (1851).

De atunci începe politica pacifistă a început să facă însemnate progrese. Imediat după războiul franco-german, se inițiază un congres de pace la Haga, în care se studiază din punct de vedere filosofic și social situația

Germaniei și Franței. În contra voinței lui Bismarck, partidul social-democrat german primește în aplauze unanime protestul antimilitarist al sindicalistilor francezi — și coaliția internațională sindicalistă anglo-germano-franceză părea a fi înfăptuită, după pașirea lui Burno pe teren, care dimpreună cu Keir Hardie, Lloyd George, au luptat din răspuțeri pentru pacificarea Europei.

La inițiativa țarului Rusiei, în Haga, s'a clădit palatul păcii, care era deja un consul facultativ, căci în desbaterile comisiei internaționale pacifiste au luat parte aproape toate puterile Europei, ba chiar în urma unui concordat America, Japonia și China, au intrat în comitetul pacifist, asigurându-li-se câte două voturi.

Dar înafară de pacifismul oficios, funcționa și unul privat.

În America s'a alcătuit liga generalului Booth, în Franța s'a fondat liga dreptății în frunte cu senatorul d'Estournelles de Constant, în Austria pacifiștii s'au întrunit într'un comitet, pe care îl prezida baroneasa Alberta de Puttkammer, cardinalul Gibbons, senatorul Bryan, prințul Petru Krapotkin, deputatul Bebel, Jaurés, Liebknecht, Maximilian Harden, Bernhard Shaw, Upton Sinclair — iată numai câteva nume din internaționalismul pacifist.

Pacifismul a fost însă totdeauna platonice și valoarea lui reală se reducea la proporțiile unui individualism pronunțat. Pacifismul era confundat și nu arare-ori, cu „antimilitarismul”. Din punctul acesta de vedere fort chabrol-ul însemna o etapă a pacifismului, până ce de fapt era o mascaradă șovino-reacționară a unui deputat. „Pacifiștii”

și chiar teoreticienii, susțineau ideea că numai militarismul amenință pacea, și chiar și cele mai luminate inteligențe, d. p. un Krapotkin, uitau că militarismul reprezintă totdeauna o organizație capitalistă, căci apără nu numai *interese etice*, ci și *interese materiale*. Flota engleză nu s'a făcut ca să controleze discursurile antirăzboinice din diferitele halt-uri englezești și nici ca să apere libertatea street-urilor, ci ea apără o serie de *interese materiale* a Angliei.

Militarismul german este absolut în serviciul intereselor mercantilor comerciale ale Germaniei. O vedem în actualul război, când armata germană colonizează, prepară drumul industriei germane în Africa centrală. „Pacifismul” n'a putut să fie deci platonice, îndată ce ataca fundamental existența materială a unui stat. Rivalitatea economică dintre state este atât de mare, încât a exclude războiul din principii puritaniste, este cu desăvârșire imposibil. Surplusul industrial al unui stat cere teren. Comerțul și industria sunt cele mai puternice stimulatoare de război, căci nu simțemintele naționale și pretențiunile sociale tind spre un irendentism, ci *progresul material* al unei țări. Îndată ce o țară ajunge la maximul perfecției sale materiale, pretențiile morale întrec pe acele normale. Elveția, Olanda, Danemarca ori celelalte state mici: România, Bulgaria, Serbia, Grecia, îndată ce sunt lipsite de terenul exportului și importului — sunt involuntar apărate către sferile de interes ale unor alte state și nu greșim, dacă susținem, că războiul mondial l-a provocat antagonismul dintre capitalismul german și englez pentru câștigarea terenului exportativ din Balcani și Africa...

Vedenii.

*In miez de noapte cineva 'n ogor
S'aude 'ngrozitor strigând la bol...
Și ară greu ogorul din zăvoi
Și strigă răgușit și cobitor...*

*E Gheorghe par'că... Glasul e al lui...
Și-al lui e mersu 'n cet și măsurat...
El strigă pe ogorul blestemat
Pe urma grea a boilor sătui...*

*Ah! somnul greu, chinuitor și greu...
De mult e Gheorghe mort... demult, demult...
Dar par'că graiul îl ascult
Și-l văd în nopți, în vis, îl văd mereu...*

I. Negură.

Teatrele din România.

— Dela corespondentul nostru. —

Numirea dlui *Al. Mavrodi* ca director general al Teatrului Național din capitala României ne-a umplut de bucurie. Este bun și cuminte obiceiul a pune în fruntea instituțiilor culturale oameni subțiri, cu pricepere și gust ales, gata de jertfă chiar pentru spiritul de pătrundere în mizeriile vieții de artist. Și este mare mizeria în viața literară ori artistică. La noi artistul dramatic inteligent și talentat nu este răsplătit cu onorarii brazilieni, cum se face cu actorii mondiali, și poezii noastre dramatice nu încasează tantieme enorme, ca să-și poată cura indispoziția sufletească în Lahuan ori Monte-Carlo. Viața de artist oscilează între renunțare la plăcerile lumesti și între polița, care ajunge la scadență — și visul viitorului acopere idealul cultural, de-a servi artiștilor noștri viața pe tavă de aur. Deocamdată rămânem la ceamul de mămăligă și la mititei...

Numirea lui *Al. Mavrodi* ca director general al teatrelor a ușurat situația acelor, cari nu-si pot număra pe miniștri ori pe ministeriabili între prieteni, ci cari manifestând talentul lor isbutesc nu arareori să-și sfârșească viața ca pensionarii cutărei case de sănătate. *D. Mavrodi* este un vechiu și iscusit publicist, de ani de zile se inspiră de viața noastră dramatică și

cronicele sale dramatice, ce le iscălea în marile ziare din capitală l'au făcut temut și apreciat critic teatral. Nu știu cum își va începe activitatea noul director, căci până astăzi, nu putem face bilanțul operei dsale, vedem însă, că *d. Mavrodi* este adânc pătruns de dorul muncii și a inovațiilor artistice, căci dela început promite a înjgheba un repertoriu, care face onoare Teatrului Național.

Teatrul Național și-a început stagiunea cu „*Ovidiu*” de *Alecsandri*, neîntrecută și lirică dramă a marelui poet naționalist, în care pulsează sentimentul patriotic al strămoșilor noștri Latini. Firește, succesul piesei a întrecut orice închipuire. În vremurile actuale, unitatea noastră culturală nu mai este discutabilă, elementul român plânge și se bucură în întregime. Și nu exagerez, spunând, că la prima reprezentare a Teatrului Național publicul era emoționat până la lacrimi, căci în soarta poetului latin era par'că simbolul vieții unui neam. Au urmat în șir multe alte piese, stărînd aceleași senzații de profundă emoție: în „*Hamlet*” *d. Aristide Demetriade* a fost neîntrecut și nu credem, că va fi cineva, contrastând părerea noastră susținându-o, că astăzi: *Ar. Demetriade* este unul dintre cei mai mari artiști români. *Ar. Demetriade* posedă nu numai instinctul și nervul dramatic, ci și o bogată cultură intelectuală, indis-

Numărul poporal pe 1 an 4. cor

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2 2 coraone

Pacifismul a trebuit să rămâie deci platonice, căci țările nu sunt conduse de sentimentul altruistic, ci de interes. Sentimentul ar fi lăsat în întregime Louvain-ul, catedrala din Reims, etc. *Raison*-ul dictează însă altfel. Dacă armata germană n'ar fi trecut peste trupul victime, poate astăzi comanda supremă la Berlin ar duce-o Joffre. Sentimentalismul este scuza poezilor, dar nici de cum nu poate fi acceptat în viața unui stat. Statul este nemilos și neînduplecat în voință — egoismul lui s'a potențat în cursul vremii cu consecințele războaielor.

Din istoria lui Napoleon au învățat aproape toate statele. Un stat nu-și jertfește programul de progres industrial pentru câteva statui ori pânze, și „pacifiștii” uitau totdeauna că războaiele nu se poartă pentru ideal și instinct, ci pentru interes. Pacifismul platonice a supraprețuit însă calitățile sufletești ale unui popor. După lozincă pacifiștilor, „omenimea este nobilă”, „gata de jertfă”, „cinstită și blândă”, pe care numai autocrațiile și militarismul o amenință, deci lupta ce o duseră în numele păcii, era Don-Quijoteană, căci luptau împotriva sfârșitei, când lupul le sta la spate... Militarismul și autocrația sunt produsul unei concepții de stat și *en masse* ele sunt formate din însăș spinarea poporului.

Instinctul de conservare al tradițiilor lor este prin urmare nu numai primul punct din programul militaristilor, ci fundamentul progresului unui popor.

Adânc se simțesc aceste, îndată ce interesele de rasă anihilează orice interes umanist. Deputatul Frank cade pe câmpul de luptă pentru Germania și *Anatole France* luptă contra Germaniei. Îndată ce interesele de rasă sunt amenințate în germen de interesele superioare ale omenimei — interesul josnic, rudimentar, bazat pe ură, rămâne glorios. Analizați războiul, și veți vedea: internaționalistii se înrolează sub drapelul tricolor, sindicalistii votează unanim bugetul militar, socialistii asistă volens-nolens la deruta himerei solidarității universale — și pacifismul devine utopia dureroasă a unui congres de elită. Ca o beție dureroasă, amintirea pacifismului ne înduioșează. „Ami de la paix”! Ne răsună încă primele cuvinte ale manifestului de Paris. Ne aducem aminte de congresele din Suedia albastră, la care femeile aduceau porumbei cu cioc roșu în mâni

și bărbați necunoscuți, Australieni se sărutau cu Francezi și-și spuneau:

— „Feurille verte de muguet. Bon jour confrère...”

Și de ce e tăcere mare în sălile palatului de pace?

În ajunul congresului dela Berna, un „congres de pace” au trebuit să se spună cuvintele aceste. Vor fi poate unii naivi, cari

așteaptă isbânda acestui congres și ca rezultat: pacea, dar acestor, nu foarte numeroși, li se va spulbera speranța.

Pacea nu o fac „pacifiștii” și nici „congresiștii”, sosiți cu purpura iubirei pe față din diferitele centre ale lumii, — ci armatele obosite.

Iar astăzi încă nici poilu-ul, nici John Bull, nici kaiserul nu sunt obosiți.

Quadruplica și Grecia. Interesele, datoriile și angajamentele Grecilor.

Arad, 20 Noembrie.

Zilele trecute am dat deosebită atenție conjuncturilor între cari a ajuns astăzi statul balcanic Grecia. Atitudinea împărțitei înțelegeri față de ea este tot mai amenințătoare. *Le Temps*, organul ministerului francez de externe, dela 13 Noembrie are următorul prim-articol, pe care-l traducem aci pentru deosebită importanță actuală, reprezentând punctul de vedere al Quadruplicii.

Informațiunile cari privesc Grecia sunt contradictorii și lipsite de claritate. Ele aduc perplexitate în spirite. S'a anunțat rând pe rând că dizolvarea parlamentului este amânată ori nu-mai s'a încercat să se amâne. Însă publicația decretului oficial arată că guvernul grecesc este decis să ia lupta față de opinia publică dominantă a țării și că nu ezită să licențieze un parlament a cărui alegere din lunie din urmă nu iscă nici o neînțelegere. De altă parte, *Gazette de Cologne* (Kölnische Zeitung, N. R.) pretinde că regii Greciei, Bulgariei și României vor avea în București o întrevedere de mare importanță. Această întâlnire va însemna încheierea negociațiilor angajate astăzi între trei curți și va inaugura o politică evident favorabilă imperiilor centrale.

Informațiunea organului oficial german atrage atenția asupra pasagiului din comunicația făcută Marți de președintele de consiliu elen împărțitei înțelegeri, prin care guvernele ei erau avertizate față de publicațiile tendențioase destinate să altereze bunele raporturi cu Grecia.

D. Dragumis a discutat publice, într'adevăr, cu publiciști din Atena ipoteza: ce va face guvernul elen când o retragere a Sârbilor pe teritor grecesc ar implica necesitatea să aleagă între două soluțiuni: să-i dezarmeze sau să nu mai rămână neutri.

D. Zaimis s'a silit să reducă la proporțiile adevărate examinarea teoretică a acestei probleme de drept internațional. Însă el n'a spul-

berat cu totul impresia rea provocată de această discuțiune de principii. Se știe în capitalele Ententei că presa germanofilă din Atena a pus această teză. Surpriza este cu atât mai mare, că s'au găsit membri ai guvernului cari n'au neglijat teorii cari sunt în contradicție cu declarațiile oficiale cele mai recente și cu datoriile pe cari onoarea și tratatele le impun Greciei.

Când d. Zaimis a indicat dlui Pașici rezoluțiile pentru cari a crezut că alianța greco-sârbă nu mai are putere el nu numai n'a contestat că există, ci pretinse, dimpotrivă, că „interesul comun” cere să fie rezervate forțele grecești în vederea unei utilizări ulterioare mai eficace. D. Sculudis va putea considera în categoria mijloacelor mai apropiate pentru salvagardarea intereselor celor două țări desarmarea soldaților sârbi, cari luptă și pentru existența patriei lui? Datoriile alianței nu pot consista în a agita într'un chip oarecare pe Germani să treacă peste gâtul Serbiei „lanțul care să o sugrumă” cum cere o foaie oficioasă berlineză. Trebuie să reamintim că Grecia a provocat trimiterea de trupe franceze și engleze pentru a ajuta pe Sârbi? Și debarcarea aliaților la Salonic a primit dela autoritățile grecești tot sprijinul și asistența care puteau să aștepte forțele puterilor ce garantau independența grecească. Însfârșit, d. Sculudis nu și-a asumat declarațiile dlui Zaimis relativ la atitudinea amicală a guvernului regal cu privire la efectivele aliate debarcate la Salonic?

Lupta politică angajată între partizanii și adversarii dlui Venizelos nu poate să ne distrage ca să uităm interesele grecești, datoriile și angajamentele lor. Influențele germane cari susțin și incurajează pe dușmanii marelui patriot elen n'au altă țintă decât să exploateze în profitul Germaniei certele pe cari le iscă. Prin teroare agenții Germaniei vreau pierderea și desonorarea Greciei. D. Sculudis a declarat că „are întreaga conștiință a adevă-

pensabilă astăzi fiecărui actor, căci vedem la străini pe un Monet-Sully, Bassermann, Moissi, Lucien Guitry, Paul Wegener, Beerbohm-Tree, reprezentând nu numai suflet dramatic, ci și un rafinament artistic neaccesibil decât prin cultul intelectualității. În cultură estetică poate numai răposatul Liciu Fa întrecut pe d. Demetriade și din pricina aceasta, orice creație a dsale o primim cu atenția cea mai mare. În rolul Ofeliei a jucat dna El. Mihailescu, pe care o cunoaștem din străduințele sale dramatice, dar asemuindu-o dsoarei Mărioara Ventura, ori Tinei Barbu, ajungem la convingerea că roluri clasice nu se potrivește de omenina stagiionară a primei noastre scene. Celelalte roluri au fost susținute cu succesul cunoscut de dna C. Demetriade, dnii Bârsan, Belcot și Bulfinchi.

Teatrul Național a mai întregit repertoriul său cu câteva reprize: a pus pe scenă piesele dlor: Caton Theodorian: Bujoreștii, și *Căni*, de d. Haralamb Lecca. Ambele piese sunt discutabile din punctul de vedere al artei dramatice moderne. Critica serioasă a Bucureștilor susține de pildă de *Bujoreștii* dlui Caton Theodorian că este o piesă foarte slabă, care nu întrec valoarea pieselor dlui Nicolau, Herz ori Florescu. Și cu toate acestea „Bujoreștii” a făcut o serie la Teatrul Național. Este o piesă de analiză, în care se stabilește definitiv reputația Ardelenilor, dar încolo în-

zadar am încerca să cunoaștem sinceritatea patosului dramatic, istoria e lividă, scenele obositoare, dialogurile forțate, jocul neîntrecut al actorilor — cei mai eminenti artiști ai Teatrului Național — duce însă la isbânda piesa.

Mult mai norocos d. Haralamb Lecca o isbutit cu „Căni” săi, să ne lege atenția de subiectul unei piese, care în condiții normale ar fi rămas în sertarul directorului. „Căni” este o piesă de psihologie — nu este superioară Casta Divei, ori Jucătorilor de cărți — tratează însă ingratitudea omenească cu un superior simț de artă. Piesa însă n'a plăcut, căci publicul este obosit pentru dialoguri, ce seamănă a fi culese din crestomații dramatice — și rolurile fiind exagerate, artiștii teatrului au slăbit cu interesul lor față cu piesa dlui Lecca. N'a avut noroc Teatrul nici cu „Asilul de noapte” al lui Maxim Gorki, care astăzi nu mai reprezintă realitatea, ci numai o impresie din trecut, iar personagiile piesei vorbesc într'un limbaj trivial, sexualizat, care nu poate mulțumi decât curiozitatea unui nevropat.

„Cocuta” a rămas fără răsunset.

S'a ris însă, cum totdeauna se ride, de piesele lui Caragiale. S'au jucat: „O noapte furtunoasă” și „O soacră”. Interpretările clasice ale lui N. Soreanu, cel mai mare artist comic al nostru, ne rămân neuitate. Și neuitat ne va rămânea totdeauna singurul dramaturg român, care a putut pătrunde pe scenele Europei. Da, în ac-

tuala generație a dramaturgilor, înzadar vor încerca unii să vestezească laurii lui Caragiale. Înzadar vor serie, subiecte stranii, dnii Eftimiu, Herz și ceilalți industriași ai teatrului „Coșii roșii”, „Ave Marii”, „Paianjen”-i, Caragiale va rămânea deasupra lor, ca un bloc de marmură, deasupra lutului cleios. Și d. Mavrodi se poate convinge și de astădată că a „menaja” umbra lui Caragiale nu înseamnă a favoriza soarta văduvei marelui nostru dispărut, ci a satisface dorinței publicului de-a-ș potoli simțimintele nobile în dialogurile de-o drăcească vervă ale lui Caragiale. Caragiale nu este dramaturgul mahalalelor și nu este psihologul canalilor, cum a îndrăsnit dintr'o înălțime olimpică să constate cu o competență ridicolă un „ilustru” critic. Caragiale este Plant-ul nostru. Fără el n'am avea astăzi o promisie de-a intra și noi în șirul popoarelor mari, cari dau lumii dramaturgi mari și publicul bucureștean a sancționat par'că părerea aceasta: la reprezentațiile „Soacrei” și „Noptii furtunoase” teatrul a fost tixit.

Ultima „noutate” pe care a pus-o pe scenă d. Mavrodi este: *Amicul Teddy* o comedie în trei acte de André Rivoire și Lucien Bernard, care n'a putut stârni succes. Creațiile americane ale dlui Radovici n'au plăcut. Asemenea s'a ris puțin de glumele dlui Belcot, iar tânărul Iancovescu, o speranță mare a scenei ro-

ratelor interese ale țării sale și a tot ce datorește puterilor protectoare, și nu se va îndepărta dela o linie de conduită amicală față de ele”. Nu punem la îndoială sinceritatea, iar dacă, prin acte contrare acestor cuvinte, cari sub presiunea germană ar împinge pe guvernanti dela Atena să nu țină seamă de asigurările lor amicale, nu ne mai rămâne decât să luăm măsurile ce le impune situația.

D. Briand, asumându-și direcția afacerilor externe, a dat Greciei dovezi de simpatii evidente pe cari le-a recunoscut îndată guvernul din Atena. Însă se va înșela în cetatea lui Pericles oricine va crede că această prietenie este oarbă până la slăbiciune. Lecțiuni recente avertizează Quadruplica față de declarații cari ar fi contrazise de fapte. O atitudine care ar rezerva aliaților vorbe dulci, în timp ce în realitate se va servi direct ori indirect cauza dușmană, nu va putea fi luată decât ca o dovadă de dușmănie.

Campania din Orient, începută târziu de aliați, se va continua. Călătoria lordului Kitchener pe noul teatru de război, vizita lui Denys Cochin trupelor noastre din Salonic arată că proiectele germane vor provoca în peninsula balcanică aceeași opoziție ca pe celelalte fronturi. Silințele Quadruplica se fac pentru a împiedeca pe Turci și Bulgari de a prepara instalația Germanilor în sudul Dunării și pe râurile Asiei. Noua coordonare a acțiunii militare a celor patru puteri, anunțată de șefii guvernelor franceze și britanice, dd. Briand și Asquith, pentru ca operațiunile pe fiecare front să fie conduse conform unui plan unitar, care privește întreg războiul mondial, evidențiază faptul de a nu renunța pe nici un front la nimic față de dușman.

Căți Români sunt în Serbia și unde locuiesc?

Ce spun unii din călătorii străini despre Români din Serbia?

După cum se știe Germanii au cucerit partea de miazănoapte-răsărit a Serbiei și Bulgarii partea de răsărit.

Locurile cucerite de armatele aliate germano-austro-bulgare sunt locuite în marea lor parte de către Români. În partea de miazănoapte-răsărit a Serbiei sunt județe locuite numai de Români. Astfel sunt județele Timocului și ale Krainei.

Numărul acestor Români trece de 300.000 de suflete.

Despre statornicirea Românilor în Serbia părerile sunt împărțite. Cei cari au scris asupra acestui subiect nu se împacă unii cu alții.

De pildă marele geograf francez *Elisée Reclus*, în monumentală sa lucrare, intitulată: *Nouvelle Geographie Universelle* spune următoarele:

„O mare parte din Serbia de răsărit aparține în

chip etnologic neamului năvălitor al Valahilor. În toate vremile, mulți Tințari sau Români din miazăzi au trăit în țară în mici colonii de zidari, dulgheri, cărămidari; dar ei sunt acum întrecuți în număr de Români din miazănoapte. După războiul neatârării pământuri întinse, prăpădite de război, aflându-se fără stăpân, cârmuirea sârbească s'a gândit atunci să le dea de pomană țărănilor români cari s'au îndatorat să le muncescă. Multime de Vlăhi primară numaidecât și fugind de „Regulamentul organic” prin care țara lor îi osândește la o robie adevărată, au umplut satele părăsite și au înfrumusețat țările de recoltele lor. Muncitori economici și mai bogați în copii decât Sârbii, s'au întins încet-încet în jurul lor și unele din colonii au trecut Morava. Precum în Bănat și în celelalte părți ale Slaviei de miazăzi, un mare număr de sate, odinioară sârbești, au ajuns românești, tot așa și multe familii al căror nume ne arată limpede obârșia slavă și-au uitat strămoșii lor și s'au latinizat cu desăvârșire. Români imigrați pun deasemenea mult zel să învețe copiii lor, și în județele lor școlile sunt de două-ori mai numeroase decât în restul Serbiei, cu toate că învățământul se face în limba slavă. Este de ținut minte că coloniile românești au reușit mai bine în Serbia chiar decât înșiși imigranții sârbi”.

Gavrilo vic în articolul Serbia din *La Grande Encyclopedie* ne spune:

„Români locuiesc în Serbia de răsărit între Morava și Timoc. Locuitorii dela granița răsăriteană îi numesc țărani (români), ceilalți poartă numele de *inguriani* (ungureni), ceea ce arată că unii au venit din Valahia; ceilalți din Banat. Când s'au așezat acești Români în Serbia nu se știe bine.

În prefața *Cântecelor Românilor din Serbia*, E. Picot spune: „Cântecele istorice pe cari le-am cules fac parte toate, fie din cei din urmă ani ai veacului al XVIII-lea fie din cel dintâi pătrar al veacului al XIX-lea. Ele dovedesc că așezarea Românilor în Serbia nu datează, după cum s'a spus, dela introducerea regulamentului organic rus în Valahia, dar se ridică la o epocă mai veche”. Ni se pare că această epocă — spune *Gavrilo vic* — nu poate fi mai veche ca a doua jumătate a veacului al XVIII-lea”.

Din aceste citațiuni am văzut că *Reclus* pune așezarea Românilor în Serbia pe vremea „Regulamentului organic”. *Picot* o socotește pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea, iar *Gavrilo vic* „nu poate fi mai veche ca a doua jumătate a veacului al XVIII-lea”.

Așezarea Românilor în Serbia, fie că ei au venit din miazăzi, din împărăția grecească, fie că ei au venit din miazănoapte, Banat sau Tara-Românească, este cu mult mai veche decât o socotesc cei trei scriitori de mai sus.

Dovezi sunt multe. Vom aduce unele din ele pentru a susține cele spuse de noi:

Ștefan Nemanja, marele jupân al Serbiei, restaurând mănăstirea Chilandar între anii 1198—1199, dă acestei mănăstiri pe lângă multe sate, moșii, vie și altele și o *colonie de Vlăhi adică Români*. Acești Vlăhi locuiau în județul *Radovo*: „et in Valachorum partibus et Georgii et omnium Vlachorum entum Septuaginta” (Hurm. I. 2 p. 771).

În două acte date între anii 1222—1228 de *Ștefan*,

Ventura, Sturdza și d. Tony Bulandra. La „Teatrul Modern” se joacă într'adevăr artistic. Piesele, ce le alege noua direcțiune sunt capo d'operele dramaturgiei franceze. „Indrăgostita” de Porto-Riche este o piesă, în care arta neîntrecută a d-șoarei Mărioara Ventura, în rolul Germaine-i Feriand ne-a sguduit adânc... D-șoara Ventura este astăzi o glorie a Teatrului românesc și Teatrul Regina Maria și-a asigurat viitorul angajând puterea de mână întâi. În „Indrăgostita” am mai admirat pe vechea noastră simpatie domnul Manolescu (Pascal Delannoy) și alături de d-sa d. Tony Bulandra a știut în rolul spiritualului Erene Feriand să rămâie discret. Noul teatru este foarte apreciat de lumea bucureșteană și este bine cercetat, o speranță mai mult, în învingerea definitivă a Thaliei române.

Teatrul liric și-a format o trupă de operă și operă comică și cântă îndeosebi din repertoriul italian (Rigoletto, Ballo in Maschera etc. Aida) și din ansamblul ei fac parte d. Rucomo, Rodrigo, Margareta Rădulescu, L. Dorescu — iar dintre domni: d. Jean Athanasiu, Folescu, Sterian, Aurel Costescu, Rabeaga, Livezeanu, Romulus Vrăbiescu etc.

Ștefan Dumbravă.

cel dintâi crai încoronat al Serbiei, care reînnoiește mănăstirea actul din 1198, pomeneste și el de *colonia de Vlăhi* care slujia mănăstirei. (Hurm. Ibidem).

În anii 1234—1240 sunt *Rimâni în Serbia*. Ei sunt pomeniți în actele lui *Matei Ninoslavus*, marele ban al Bosniei și în actul lui *Nicolae Doniseto*, tot ban al Bosniei.

Deasemenea *Românii din Serbia* mai sunt pomeniți și în actul din 1249 al lui *Matei Ștefan*, mare ban al Bosniei, în 1253 în actul principelui de Ragusa, *Marsiliu George*, în anii 1275—1321 într'un act al craiului sârbesc *Ștefan Uros II*, și într'un alt act dintre anii 1293—1302 prin care craiul sârbesc de pe acea vreme întărește daniile făcute mănăstirei Chilandar de marele jupân al Serbiei *Ștefan Nemanio* în 1198. (Hurm. I. 2. pag. 805).

Din aceste acte ni se dovedește limpede că *Românii au viețuit în Serbia din veacul al XII-lea*.

Un alt fapt că Români sunt mai vechi în Serbia decât cum spun cei trei scriitori dela începutul acestui studiu, este și următorul:

„În pitoreasca regiune a Crainei sârbești — ne spune d. *G. Blas* în *Bul. Mon. ist.* — între văile Moravci și a Timocului, pe drumul dela Paracin la Začiar și la poalele puterniceii mase a muntelui Rtani, se găsește ascunsă printre dealurile bogat împădurite o mică biserică, astăzi în ruină.

E *Lopusnia*, care prezintă pentru noi, Români, un deosebit interes, fiind zidită la 1501 de către *Radu-cel-mare Domnul Țării Românești și Gheorghina Părcălabul*”.

Craina e locuită în bună parte de Români. Din 100 de mii de locuitori cât are județul Craina marea majoritate a locuitorilor sunt Români. Craina are viile cele mai bune din întreaga Serbie și produce un vin care poate sta alături cu cel de Bordeaux.

Se pune întrebare aici, Dacă la 1501 n'ar fi ființat Români în Serbia, Radu și Părcălabul Gheorghina ar fi ridicat ei oare această biserică? Domnul Țării Românești împreună cu Gheorghina sunt chiar zugrăviți pe zidul despre miazănoapte și pe cel despre apus al naosului. Domnul poartă o barbă scurtă, are coroană pe cap, și ține biserica în mâinile lui.

Deasupra ușii ce duce în pronaos se găsește următoarea pisanie:

„Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, acest (sfânt hram al sfântului arhieru) și făcător de minuni *Nicolae ziditu-Vau cel intru Hristos Dumnezeu iubitor și Domn lo Radu Voevod și Domn a toată Tara Românească și marele părcălab jupân Gheorghina, în vremea egumenului ieromonah Ghelarie, în a. 7009 (1500—1) și s'a zugrăvit în vremea egumenului ieromonah Teodor, cu osteneala și cheltuiala robului lui Dumnezeu cneazul Bogoi și a doamnei sale Mara și a fiilor săi, în anul 7019 (1500) crugul soarelui 19, al lunii 8, idicțiunea 13, epalita 2, temelia 3, luna Octomvrie 26 zile”.*

Gheorghina părcălabul care zidește împreună cu Radu-cel-Mare biserica din Lopusnia, este unchiul lui Radu.

Aceasta ne-o spune însuș *Radu-Voevod* în hrissovul său de întărire din 15 Decembrie 1501 dat mănăstirei Nucet: *Pe care a înălțat-o dintr'un început cinstitul dregător și unchiu al domniei mele, jupân Gheorghina părcălabul*”. (St. Nicolaescu: *Doc. Slavo-române* p. 9).

Din hrissovele pomenite mai sus oricine poate vedea că cele susținute de *Reclus*, *Picot* și *Gavrilo vic* sunt răsturnate cu totul. Nu în veacul al XVIII-lea sau pe vremea „Regulamentului Organic” s'au așezat Români în Serbia, ci așezarea lor datează înainte de veacul al XII-lea.

D. Caselli.

mâne, a avut momente de fatigitate. „Amicul Teddy” este departe de a fi de spiritul „Le roi”-ului lui Flers și Caillavet și par'că nu reprezintă umorul franțuzesc irezistibil. D. Mavrodî a înțeles cu prisosință aceasta, căci nu are de gând să o țină mult pe afiș.

Intr'atăta aș fi rezumat activitatea primei noastre scene: autorii pregătesc nemurirea lor, iar actorii îi silesc ca să jertfească pentru un debut fericit ori nefericit statuia ce le-ar ridica-o națiunea românească din fața Universității ori a Teatrului Național. Dar nemurirea foarte problematică, va sosi deocamdată, în forma făgăduielilor date de autorii români de-a contribui cu munca lor la îmbogățirea repertoriului primei noastre scene.

Dintre scriitori vor prezenta Teatrului Național piese dnii: *Barbu Ștefan Delavrancea*: „A doua conștiință”, dnii *Herz, Nicolau, Eftimiu* (în colaborare cu regina României), iar dintre scriitorii de peste munți d. *Emil Isac*, care a anunțat direcțiunea Teatrului Național, că în anul acesta o să-și înainteze piesa.

Nu pot încheia cronică fără să-mi aduc aminte de noul „Teatru regina Maria”, înghetbat astă toamnă. Este un teatru de coalițiune, căci fondatorii lui sunt: doamnele Voiculescu,

PENTRU „ALBUMUL DECO-RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitezilor noastre și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Refacerea alianței balcanice?

Inițiativa guvernului român.

Ce-i cu schimbările în guvernul român? — Ce crede azi d. Titu Malorescu? — Tratat-
vele înțelegerii cu România. — Italianii cred într-o intervenție din partea României.

Arad, 20 Noemvrie.

Aflăm din ziarele bucureștene, că semi-oficiosul otoman „Sabah” din Constantinopol, ocupându-se de situațiunea din Balcani, scrie următoarele:

— „In ultimul timp relațiunile între Bulgaria și Grecia, au devenit destul de cordiale. Asigurările formale date de guvernul din Sofia, că Bulgaria nu urmărește decât întregirea neamului prin ocuparea Macedoniei sârbești, au contribuit mult pentru ameliorarea relațiilor dintre ambele țări. Promițând Bulgariei pământuri elene, quadrupla-înțelegere nu făcea decât să alimenteze un permanent antagonism între aceste țări, antagonism înălțurat acum, în urma asigurărilor de mai sus, date de guvernul bulgar.

După știri sosite din București, Sofia și Atena, guvernul român în dorința de a împede pe viitor amestecul puterilor Quadruplei în Balcani, a făcut propuneri pentru încheierea unei alianțe între România, Bulgaria și Grecia.

Dacă tratativele angajate în această direcțiune vor duce la bun sfârșit, România va dejuca cu desăvârșire intrigile Quadruplei în Balcani.

Noua alianță va avea apol darul să garanteze multă vreme pacea în Balcani”.

Ziarul „Dimineața” dela 3/16 Noemvrie dă următoarele amănunte culese din cercuri guvernamentale despre pregătirile ce se fac pentru remanierea cabinetului Brătianu:

— D. Brătianu n'a pus, până în acest moment, în discuția consiliului de miniștri chestiunea remanierii. De altfel nici nu se discută în consiliile de miniștri prefacerea cabinetului. Dar atunci când primul ministru se va înțelege cu cei doi-trei fruntași cu cari se sfătuiește de formă în chestiunile importante, va veni în consiliu pentru a cere colegilor săi să-i înlesnească remanierea reclamată de interesele partidului și de împrejurări. Și de obicei când șeful guvernului pune astfel chestiunea în consiliu, miniștrii se declară gata a-i prezenta demisiunile sau chiar îi pun la dispoziție demisiile.

La această formalitate încă n'a ajuns primul ministru.

D. Brătianu însă ar fi spus că a rămas mulțumit de convorbirile avute cu d. Th. Stelian.

D. Stelian a refuzat până acum să-și manifesteze, în public, părerea d-sale asupra situației interne și externe, deoarece d-sa crede că dacă se ivesc deosebiri de păreri într'un partid, ele se pot aplana în lăuntru partidului spre a se evita vre-o sdruncinare.

D. Stelian, spun unii fruntași, este în politica externă pentru îndrumarea unei acțiuni diplomatice care să înlătore orice echivoc, căci nu mai trebuie ascunse revendicările noastre naționale, iar în politica internă d-sa cere ca elementele de luptă, de muncă și de valoare ale partidului, cari au stat destul în rezervă, să fie chemate și ele la lucru.

Se crede că d. Brătianu va convoca o nouă consfătuire cu d. Costinescu și Ferichide în care se va decide modalitatea remanierii.

Sunt două propuneri în cercurile diriguitoare liberale: unii, marea majoritate, cere o largă remaniere, așa ca să se înlesnească intrarea în guvern a d-lor Ferechide, Stelian, Vintilă Brătianu, N. N. Săveanu, Banu și chiar d. Orleanu, iar alții propun numai să iasă dnii Porumbaru și Morțun pentru ca să intre însă trei și anume dnii Stelian, Ferechide și Vintilă Brătianu, iar primul ministru să rămână fără portofoliu.

In câteva zile d. Brătianu va lua o hotărâre definitivă”.

Tot aci amintim, că — după informațiile ce avem din București — Luni la orele 10 dimineața a avut loc în casele dlui Toma Stelian o nouă consfătuire a d-sale cu câțiva amici din partidul liberal. A fost luată hotărârea ca ziarul proiectat să nu mai apară la 15 Noemvrie, cum se decisese acum câteva zile, ci după primele desbateri dela citirea mesagiului regal în parlament.

In cursul unei convorbiri pe care a avut-o corespondentul ziarului „Opinia” din Iași cu un personaj, care este în măsură să cunoască perfect gândul dlui Malorescu, acest personaj a declarat:

— La d. Malorescu am constatat o schimbare — sau mai bine zis am văzut hotărâre, într-o chestie unde până acum era oarecare timiditate.

Odinioară d. Malorescu credea în posibilitatea unei neutralități definitive — cu asigurarea unor avantajii din partea Austro-Germanilor, despre a căror victorie nu s'a îndoit niciodată. D-sa însă avea o mare grijă de Rusia și credea că-i mai bine să nu facem războiu contra imperiului rus.

Acum lucrurile s'au schimbat. Situația pe fronturile de luptă este astfel încât d-sa crede că trebuie negreșit să declaram războiu Rusiei. Credința d-sale este că trebuie, cât mai repede posibil, de procedat astfel, încât tot ce se mai poate salva din interesele românești, să fie salvat”.

Ziarul rus „Rieci” are informația, că se urmează încă tratative între quadrupla și România. Se asigură din cercurile bine informate, că aceste tratative nu vor avea rezultat pozitiv și că România nu se va atasa Quadruplei. După știri din București în timpul din urmă seii opoziționiști au încetat propaganda lor. Faptul acesta se atribuie politicii dlui Brătianu, care a afirmat că a câștigat opoziția de partea sa.

Cercurile politice românești caracterizează situația în modul următor:

E fapt, că Serbia își trăește ultimele zile. Immediat ce puterile centrale și Bulgaria au sfârșit cu Serbia, ele se vor întoarce împotriva Englezilor și Francezilor, pentru ca să-i alunge din Balcan. In cazul acesta România va fi încercuită și ea va fi silită să meargă cu puterile centrale. In prezent Rusia este în imposibilitate să poată trimite trupe în Balcan. Dacă ar putea-o face, ea ar fi făcut-o de mult aceasta.

Se anunță din Petrograd, că d. Diamandi, ministrul României la Petrograd, a dat o masă în cinstea delegației românești venită aci din încredințarea guvernului român pentru a urma tratative directe cu guvernul rus în chestia importului român prin Suedia și Rusia. La masă au fost invitați și ambasadorii englez și francez din Petrograd. Un membru al delegației române a declarat unui ziarist, că tratativele cu guvernul rus decurg favorabil. Terminând tratativele cu Petrogradul, delegațiunea română va merge la Stockholm, Paris și Londra și pe acelaș drum se vor întoarce în țară.

„Corriere della Sera” află dela corespondentul său din București, că ministrul de războiu român a fost autorizat să cumpere dela comercianți materii și obiecte pentru uzul armatei și anume: obiecte de metal, albituri, pânuri, articlii farmaceutici, mașini, materii pentru cale ferată, uleiuri, etc. Această măsură se explică în senzul că în România s'a ajuns la convingerea că statul român nu-și va mai putea menține multă vreme neutralitatea.

Misiunea lui Kitchener.

Englezii tot mai leagă speranțe de acțiunea balcanică.

Basel, 17 Noemvrie.

Pressa antantei atribuie o mare și decisivă importanță călătoriei ministrului de război englez. „Temps” ocupându-se pentru a doua oră într'un prim articol cu misiunea lordului Kitchener scrie că ministrul englez de data aceasta nu face numai o călătorie de a trece în revistă situația trupelor.

Chestia expedițiunii în Serbia a adus la suprafață iarăș cele mai importante probleme ale antantei. S'a impus necesitatea de a găsi mijloacele cu ajutorul cărora s'ar putea crea o legătură strategică a operațiunilor în curs pe diferitele fronturi.

Acest scop l'a avut — scrie „Le Temps” — călătoria lui Joffre în Italia și la Londra, precum și vizita lui D'Amade în Rusia. Generalul Gourand a desfășurat la Roma o activitate în aceeaș direcție. Directiva, care o va da lordul Kitchener operațiunilor din Orient va fi dovada armoniei între Franța și Anglia. Participarea Rusiei și Italiei e o chestie indubitabilă și așa expedițiunea balcanică va avea un caracter de comunitate. Antanta are de recâștigat vremea pierdută și așa va obține numai greu un succes nemijlocit. Dar — continuă ziarul francez — în viitorul apropiat situația se va schimba. La îndemnul energic de mult așteptat se va începe acțiunea energetică de mult așteptată. In cât privește cooperarea comună, nicidecum nu poate fi vorba de înființarea unei organizațiuni centrale, care să justifice până în cele mai mici amănunte agendele diferitelor armate. Nici un stat nu poate fi înduplecat să renunțe la conducerea neatârnată a trupeilor sale. Dar există totuși o modalitate ca aliații să poată stabili până în cele mai mici amănunte agendele diferitelor armate. Nici un stat nu poate renunța la conducerea independentă a trupelor sale, chiar și pentru motivul că conducerea operațiunilor pretutindeni e condiționată de alte și alte circumstanțe. Se poate realiza însă, ca legătura între statele majore să fie mai strânsă. Consiliul de războiu comun poate realiza o armonie în acțiunile militare ale aliaților și totodată ar putea aduce în concordanță exigențele diplomatice cu interesele de războiu. Afară de aceasta mai e necesar — cum s'a făcut în Anglia — ca fiecare guvern al antantei să centralizeze în țara sa activitatea militară și diplomatică.

Dacă acum două săptămâni antanta ar fi răspuns la întreprinderea Germaniei în Balcani prin o acțiune energică și hotărâtă legătura germano-bulgară n'ar fi azi un fapt accompli. De altcum aliații deși tardiv, vor nași cu energie în Balcan. Grecii pot vedea aceasta și din apariția lui Kitchener și Denis Cochin în Atena. Rezistența Sârbilor dă împătritei înțelegerii posibilitatea ca să repare, ceea ce a neglijat. Sosirea a noui trupe îi va convinge și — cei cari mai stau la îndoială, că puterile antantei s'au decis să-l oprească pe dușman, ori în care parte ar căuta acesta biruința.

B. E.

PENTRU „CARIEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
::: săvârșită de eroii noștri. :::

Noii crâncene atacuri italiene pe platoul Doberdo.

Cartierul presei, 19 Noemvrie.

Numai pe câmpul de luptă german-francez se pot găsi lupte crâncene ca și acele cari bănuie acum pe frontul sudvestic. Pe platoul Doberdo luptele urmează zi și noapte fără încetare. Soldații din pozițiile rândurilor dinții nu pot să adoarmă nici o clipă măcar și adeseori trebuie schimbăți. Numai trupele pozițiilor din dosul frontului pot să se odihnească, să mănânce și să doarmă. Soldații se odihnesc în lăcașurile din interiorul stâncilor uriașe, luminate de reflectoare. Focurile infanteriei italiene nu încetează o clipă. Noaptea întregă zboară bombele rachete. Artileria italiană nu pauzează nici noaptea, iar ziua își potentează și mai mult focurile. Canonadele încep de obicei pe la ora 9 dimineața și către amiază devine îngrozitoare.

Asalturile italiene nu sunt orientate într-o singură direcție, ci pas cu pas cu înaintare încetă. Infanteria italiană nu înaintază în linii rărite, ci soldații pășesc strâns unul lângă altul cu trupele aproape presate ca heringile. Fiecare pas înainte ce-l fac, îl plătesc cu mare de sânge. Târâsc cu ei mulțime de saci cu nisip, că nu se pot mișca decât scutiți. În stâncile Carstului nu se pot construi tranșee ca în Rusia sau Serbia. Tranșeele d'aici sunt sparte în stânci.

Luptele apropiate au mare rol în războiele de aici. Uciderea a luat proporții deosebite. Într'un punct luptele apropiate au tinut o oră. Era o adevărată beție de ucidere, soldații se mușcau, se sfârțeau cu furie. Adevărate grămezi de nerecunoscut zăceau în pământul scormonit al Carstului. În aceste lupte turbate, afară de baionetă, cea mai principală armă e granatul de mână. Această armă își are deja adevărații specialiști. Este soldat care nu dă greș niciodată în svârșitul acestor granate. Mulți soldați sunt de părerea că granatul de mână este cea mai cerosă și indispensabilă armă.

Ne putem da seama cu câte dificultăți au să lupte bravii noștri soldați; în acești munți de stânci în cari cu mare greutate li se pot transporta muniții, și chiar și apa de băut trebuie urcată în munți. Trupele noastre și-au construit și canale.

Politica Angliei în Orient.

Guvernul englez își ascunde intențiile cu privire la Orient. — Situația în Grecia e foarte îngrijitoare. — Scopul călătoriei lui Kitchener.

Rotterdam, 18 Noemvrie 1915.

În ședința de ieri a camerei engleze lordul Ribblesdale a întrebat guvernul că proiectele militare și politice privitoare la Orient luat-au oare o formă mai hotărâtă? În cursul discursului lordul Ribblesdale a mai întrebat, că adevărat e oare că generalul Munro a propus în raportul său încetarea asedierii Dardanelor?

Ministrul Landsdowne a refuzat să răspundă la aceste întrebări, motivând că, dacă ar răspunde, ar trebui să facă și unele comunicări camerei despre situația Serbiei, care însă se schimbă zilnic, și ar mai trebui să orienteze camera asupra situației din Grecia, care după părerea lui e foarte îngrijitoare. Trebuie să refuză a răspunde la aceste întrebări — a declarat ministrul — deoarece lămuririle cari ar trebui să le dau ar strica numai cauzei engleze în peninsula Gallipoli și în Egipt.

Privitor la raportul generalului Munro, ministrul a spus, că generalul comandant a adăos la raport și o scrisoare ca comentariu, care însă n'a fost suficientă pentru ca guvernul englez să ia vre-o hotărâre în această chestie importantă, care are și lature politice de o însemnătate extraordinară; chiar din cauza aceasta a fost rugat lordul Kitchener să facă călătoria în Marea Mediterană. Landsdowne a mai accentuat marea importanță a consiliului de război care a avut loc în Paris și a adus aminte camerei declarația făcută de primul ministru Asquith despre independența Serbiei. În sfârșit ministrul revenind asupra discursului rostit de lordul Courtney în zilele trecute în interesul păcii, a declarat următoarele:

Momentul Pentru încheierea păcii încă n'a sosit — oricine ar vorbi despre pace. (Aprobări.) Tara care a fost mânăta în acest război se va arăta în oferirea de mijloace materiale tot așa gata de jertfă cât de mare îi este puterea morală; cu aceste calități va putea purta războiul până la terminarea lui glorioasă și victorioasă.

„Asasinarea preoților români din Ardeal”.

Arad, 20 Noemvrie 1915.

Cetitorii noștri știu, că dela izbucnirea războiului noi nu primim din România decât zările amice puterilor centrale. Nu avem, prin urmare, puțină, să urmărim cele publicate în zările de dincolo, cari fac propagandă pentru înțelegere ori sprijinesc politica guvernului român. Azi însă ni s'a pus la dispoziție Nr. 303 din 3 Noemvrie al ziarului „Epoca” dela București, care, cum se știe, este organul dlui Nicu Filipescu. În acest număr al Epocii, spre marea noastră mirare, pe pagina primă aflăm următoarea informație senzațională, pe care o reproducem aci integral:

În coloanele noastre am arătat la ce surghiuniri și la ce crime se dedau dușmanii de veacuri ai neamului nostru, în contra preoților și celorlalți sfătuitori suferiți ai ardelenilor.

Cu toată rigoarea cenzurii „Românul” din Arad ne dă trista confirmare a sălbătăciilor maghiare.

Iată ce cetim în numărul din „Românul” sosit azi din Ardeal în capitală:

Cazuri de moarte.

„Tima Albu, proprietar, membru al congregației comitatului, a decedat subit în vârstă de 46 ani. În mormântarea s'a făcut în 9 Noemvrie n. în cripta familiară din Ghilad.

Augustin Beles, paroh emerit, după lungi și grele suferințe a decedat în 7 Noemvrie n. în vârstă de 72 ani. În mormântarea s'a făcut în 8 Noemvrie n. în Simand.

Iosif Pânta, administrator protopopesc, în vârstă de 78 ani. Decedatul a fost un preot cinstit și adevărat părinte al poporului său.

Înmormântarea s'a făcut în 5 Noemvrie n. în mod vrednic de răposatul, participând la înmormântare sub conducerea dlui protopop Petru Serb, 6 preoți și anume: Alex. Pop (Căpâlna), N. Popescu (Cociuba), Ios. Moza (B.-Urviș), Georgiu Cherecheșiu (Petig), Georgiu Vereș (B. S. Miclăuș) și Teodor Iova (Rohani). Panegiricul l'a ținut sus numitul părinte-protopop, scriind pe scurt biografia răposatului și aducându-l ca model de păstorire. Îl înlesc: soția Saveta Ban, fiul Dr. Aurel Pința adv. (Tinea) cu soția Aurora Meșian și fiul lor Aurel, fiica Veturia cu soțul Iosif Popa și fiul lor: Demetriu, Vasiliu, Lucreția, Catița, apoi nepoatele: Cornelia, Silvia, Aurelia, — cuscii: Vasiliu Popa, Ioan Moț și Arma.

George Moody, din Mineu, comitatul Sălaj, după ce a slujit 60 de ani ca preot român, în Cehalul Român, a decedat în etate de 82 ani.

Alexandru Maior, preot, a decedat în 8 Noemvrie a. c. în vârstă de 72 ani.

Înmormântarea s'a făcut în 9 Noemvrie, în Nicula.

Sub această laconică și indiferentă înregistrare de moarte a slujitorilor religiei românești din Ardeal, se ascunde durerea și indignarea Românilor, și crimele descendenților lui Árpád.

Am fi fericiți să ne înșelăm...

Stăm uimiți în fața acestei informații. Ea denotă o absolută lipsă de scrupul și discația armelor, prin cari se încearcă seducerea opiniei publice din Regatul-Român în favorul Quadruplei-Întelegeri. Căci totți acel cinstit preot român, a cărui deces a fost anunțat cu durere în coloanele ziarului nostru, n'au fost „asasinați” și n'au fost victimele „descendenților lui Árpád”, ci au murit moarte naturală acasă la dânsii, încunjuțați de ai lor, și de regretele unanime ale fraților lor Români.

Deodată însă cu moartea lor regretăm adânc și faptul, că o parte din presa României se dedă la asemenea apucături, cari la nici un caz nu pot servi o cauză bună.

Rugăm direcția „Epocii” să binevolască a dispune reproducerea acestei categorice demințiri în coloanele ei și cu insistență rugăm totodată presa României să nu invenineze opinia publică de acolo cu asemenea neadevăruri.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele comunicate oficiale:

Budapesta, 19 Noemvrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul italian: Pe frontul dela Isonzo Italienii atacă din nou. Și de astădată, ca și la toate atacurile, sunt orientate îndeosebi contra sectorului dela Gorizia. Capul podului este expus continuelor focuri de artilerie grea. Atacurile încercate contra platoului Podgorei, le-am înaintare direcționată contra platoului Podgorei, le-am respins. Bombardarea sistematică a Gorizei s'a continuat înainte de ameză timp de patru, după ameză mai bine de două ore. Pentru aceste focuri distructoare, Italienii s'au folosit de împuscături de toate calibrele, au produs mari incendii, pagubele militare sunt nelăsemnate. Populația însă a suferit pierderi considerabile. Dușmanul a încercat din nou violente atacuri contra sectorului nordic al platoului Doberdo. Pe coasta nordică a muntelui San Michel, au năvălit în pozițiile noastre, rezultatul luptelor apropiate deosebite a fost că trupele noastre și-au păstrat pozițiile de pe toată linia. Încercările de atac îndreptate contra sectorului dela San Martino, sau zădărnice cu pierderi considerabile ale Italienilor. De asemenea s'au nimicit două atacuri puternice dușmane date contra liniei nordice dela capul podului Gorizei și la Zagora. Aceiaș soartă au avut atacurile de caracter mai slab direcționate contra sectorului Orsiț și la Flitscha. Un aviator al nostru a aruncat bombe deasupra fabricii de postav din Schie.

Pe frontul sud-estic: Muntenegrenii au fost bătuti de trupele noastre la Preboi. Trupele noastre și-au făcut intrarea în Sandjac printră aclamațiile de bucurie ale populației turcești. Avangardele trupelor noastre din Serbia occidentală sunt înaintea orașului Nova și Sienita. O divizie a noastră a trecut muntele Saulovcanau la o înălțime de 1434 m. Diviziile germane de sub comanda generalului Kóvess au atins ținutul Rașca. La sud-est de ei, la poalele muntelui Coponic-planina, trupe austro-ungare sunt în luptă. Înaintarea trupelor germane și bulgare direcționată spre valea Pristina continuă cu succes.

Berlin, 19 Noemvrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: În pădurile din Argonee și în Vogese s'au dat lupte de artilerie și bombe. Aviatori germani și-au direcționat un atac contra trupelor engleze de campanie spre vest dela Toppinghe.

Pe frontul oriental: Nici un eveniment.

Pe frontul din Balcan: În lupte reușite de goană am făcut prizonieri 5 mii Sârbi.

Berlin, 19 Noemvrie. — La 15 c. un submarin al nostru de pe coasta nordică a Africii cu pușcături de torpiloare a scufundat circulatorul englez „Para” de 1327 tone și a nimicit corvetele engleze „Prince Abbas” de 300 tone și „Abdul Mecien” de 450 tone ambele provăzute cu câte două tunuri. Aceiaș submarin a nimicit canonadele unui vas englez de comerț și tunurile le-a luat ca pradă de război.

Constantinopol, 17 Noemvrie. — Se comunică dela cartierul general turc:

Pe frontul dela Dardanelle: La Anaforta și Arburnu cu pauze intercalate, focuri de infanterie, artilerie și aruncături de bombe. În dimineața de 16 Noemvrie, inamicul și-a reînnoit atacurile zilelor precedente dela Sedil-Bahr direcționat contra două regiamente de ale noastre de pe front, i-am respins însă cu succes. În dimineața zilei de 16 Noemvrie au forțat retragerea dușmanului gata de a înainta la malul drept al Tigrului sub seutul unei lunte cu motor. Comandantul motorului a căzut. Alte evenimente de importanță nu sunt.

Regele Constantin în ajunul hotărârii supreme!

Ultimatumul înțelegerei adresat Greciei.

Flota înțelegerii de a intra în acțiune. — Italia va avea un rol important. — Pressa engleză despre desarmarea trupelor debarcate. — Ministrul francez d. Denys Cochin în Atena.

Arad, 20 Noiembrie.

Ziarul italian „Giornale d'Italia”, organul ministrului de externe italian, anunță că demersul Quadruplei în Grecia se va refera la multe chestiuni asupra cărora primul-ministrul grec Sculidis va trebui să dea răspunsuri precise precum și garanții că se va ține strict de obligațiile ce și le va lua. Demersul Quadruplei va avea caracterul unui ultimatum. Impătrita-înțelegere vrea cu orice preț să fie asigurată de sorata trupelor ei debarcate la Salonic — ca nu cumva să fie expuse ele mai târziu și la un atac din partea Greciei, apoi și chestia aprovizionării acestor trupe, eventual și a trupelor japoneze (!), voiește să fie asigurată.

Ziarul englez „Star” află din cercuri diplomatice că demersul Quadruplei în Grecia va avea loc Vineri sau Sâmbătă. După răspunsul Quadruplei va întreprinde îndată o acțiune militară, pentru care a și făcut toate pregătirile. În acțiunea aceasta, Italia va avea un rol important — de ce natură — se ține încă în secret.

Ziarele din Zürich sunt de părere că tonul presei franceze, care urgitează o precizie de atitudine a Greciei denotă că regele Constantin nu-și va mai putea menține multă vreme atitudinea de expectator, ci în zilele cele mai apropiate el va trebui să se decidă.

Știrile ce sosesc din Grecia neliniștesc foarte mult conducerea Impătritei-înțelegeri, mai ales ce privește situația nesigură a trupelor franco-engleze nu tocmai numeroase

debarcate până acum la Salonic. Ziarele engleze pretind a ști, că regele Constantin a hotărât deja ce privește partida alături de care va intra Grecia în conflictul european. Dar probabil din cauza cenzurii ziarele engleze nu pomenesc în ce formă se va face această intervenție.

Ziarele italiene scriu tot cu mai multă încredere ce privește atitudinea Greciei, a cărei hotărâre, spun aceste ziare, nu mai poate întârzia mult.

Se anunță din Atena, că ministrul francez d. Denys Cochin a avut ieri o întrevvedere cu d. Skulidis, prim-ministru, apoi și-a înscris numele la palatul regal. D. Denys Cochin și-a depus cartea de vizită la toți miniștrii. După amiază ministrul francez a avut o întrevvedere de peste o oră cu d. Venizelos.

Astăzi ministrul francez va fi primit în audiență la rege și la regina.

Cu trenul de seară d. Denys Cochin se va întoarce la Salonic.

De câteva zile presa bulgară se ocupă cu predilecție cu chestii grecești. Astfel d. e. aproape întreagă presa bulgară publică articole la loc de frunte despre noul guvern elin în care, spun ziarele bulgare, Bulgarii au încredere, dar cu toate acestea în Bulgaria nimeni nu consideră ca definitiv rezolvită chestia raporturilor cu Grecia. În Bulgaria această chestie e tratată cu cea mai mare precauție.

Italia față de noua problemă balcanică.

Delicatețele Presei franceze și tăcerea de sfînx a dlui Sonnino. — Chestia Albaniei. — Indemnurile ziarelor rusești.

Deși au trecut zile și săptămâni atitudinea viitoare a Italiei față de problema sârbo-balcanică nu e mai deloc lămurită. Pe când în Franța și Anglia miniștrii Briand și Asquith continuă a vorbi mereu întrecându-se prin discursuri de cea mai înaltă elocință în a promite salvarea cu orice preț a Serbiei, Sonnino nu deschide gura și continuă a rămâne mut ca un pește.

Tăcerea lui persistentă nu ajunge nici a ascunde gravitatea situației nici a o lecu.

Pressa franceză atât de fină și de iscusită în arta de a spune cuiva adevărul fără a-l răni prea mult, începe din nou a se preocupa... de interesele vitale ale Italiei în marea Adriatică. Cu mare lux de argumentație ea demonstrează pericolul în ajutorul Serbiei. În acest mod, zice ea, nu numai că își va face datoria sa de aliată contribuind la scăparea Sârbilor, acestui popor eroic și nenorocit care se jertfește pentru cauza aliaților, dar va apărea situația sa viitoare ca stăpână exclusivă a mării Adriatice, care e în mare pericol de a fi compromisă dacă Austro-Ungaria va ocupa muntele Lovcea și dacă Bulgarii vor ocupa ei Albania spre a o împărți apoi (cum s'a svonit) cu Grecii.

Trebuie totuși o mare doză de ingenuitate pentru a crede că Sonnino nu cunoaște dela sine consecințele eventuale ale evenimentelor balcanice pentru țara sa, și că e nevoie să le audă din afară.

Toată noua tandreță a franco-englezilor pentru Albania și pentru situația periculoasă a Italiei acolo, dacă va continua a rămâne spectator indiferent, nu e decât un pretext evident pentru a redeschide capitolul intervenției Italiei în Balcani, care se crede închis cu refuzul lui Cadorna. Ceeace apare tot așa de evident este nevoia extremă în care se află Anglo-Francezii de a obține o conlucrare directă în Balcani, fără care ei consideră poate de pe acum partida ca perdută.

Dar din toate părțile se susține că Cadorna rămâne inflexibil, și opiniunea lui continuă să prevaleze. Și atunci ce alta poate face Sonnino decât să tacă și să reflecteze?

Cazul merită o reflexiune. A merge în Albania fără a fi de acord cu Grecia e lucru periculos. Puținele simpatii ce există între Grecia și Italia, și cauzele lor, sunt cunoscute de toată lumea. Întreprinderea ar fi grea, chiar dacă Grecia ar rămâne neutrală; dar cu o Grecie ostilă, eșecul e aproape sigur. Dar care om de stat în acest moment (și nu fac aluzie numai la actuala criză ministerială ce a izbucnit din nou în Grecia) se poate baza și lua o decizie în care elementul „Grecia” intră ca factor important ba chiar decisiv? Afară de aceasta greutatea unei campanii de iarnă în Balcani sunt enorme prin sine înșiși, și mai grozave în munții albanezi, mai cu seamă când după toate probabilitățile majoritatea poporului albanez s'ar declara pentru Bulgaria.

Italia știe că aceste triburi neîmbiânzite sunt mai rășboinice decât cele din Tripolitania; știe că înșiși Turcii n'au reușit niciodată să le supue cu armele în mână; și i-se cere ca ea să se vâre în acest stup de albine? Și notați că în trecut Albanezii au luptat singuri contra Tur-

cilor; ce vor fi ei capabili să îndeplinească când vor lupta alături cu Turcii, cu Bulgarii etc., și când vor avea la dispoziție arme și muniții în mod nelimitat! Nu e deci de mirat că pentru moment Italia nu se mișcă în acea direcțiune și așteaptă dela steaua sa protectoare (lo stello d'Italia) să fie scoasă din această încurcătură.

Mult mai sinceri în exprimarea nemulțămirei lor pentru atitudinea Italiei, sunt Rușii. Pressa lor în cap cu „Novoje Vremja”, recurge până și la tentativa de a ațâța comitetul interventist din Roma compus din naționaliști și mai cu seamă din revoluționari, contra — guvernului șovăitor.

„Acuma, — scrie „Novoje Vremja”, — după o depeșă a lui „Corriere della Sera”, — acest comitet apare din nou pe scenă și meditează a împlini rolul său nobil și mare. Deoarece Germanii vor să-și deschiză drumul spre Stambul, răsturnându-se toate planurile până acum stabilite, e necesar a opune un obstacol energic contra aceluia marș. Italia care e națiunea cea mai apropiată de Balcani, poate să alerge mai întele ca ceilalți aliați întru întâmpinarea Jușmanului. Până acum Italia pare c'a voit să participe numai indirect la acțiunea comună a aliaților, intensificând ofensiva sa în Alpi. Dar zisul comitet judecă că misiunea Italiei nu trebuie să se mărginească la aceasta. Punctul de vedere al comitetului e excelent în toate privințele, deoarece marele vis al Italiei va putea fi realizat numai când toți aliații vor fi repurtat în comun o victorie decisivă”.

Acest limbaj combină de altă parte perfect cu acel al socialistilor reformați și al revoluționarilor italieni, cari prin organul lor „Popolo d'Italia” sub redacțiunea lui Benito Mussolini, au reluat atitudinea din Mai trecut amenințând în dreapta și stânga dacă nu se aleargă în Balcani contra Nemților și a Bulgarilor. Cenzura care era până mai ieri foarte severă cu acel jurnal, tolerează acum toate brutalitățile lui Mussolini. Ce-o fi însemnând aceasta? Poate nu greșesc aceia cari susțin că între Sonnino deoparte și Cadorna de alta există o divergență fundamentală în ce privește acțiunea balcanică, și că de aceea guvernul recurge la opinia publică și o lasă să se manifeste în toată via — chiar elementele cele mai revoluționare. Acest joc nu va putea însă să dureze mult timp, căci pe când la Roma se deliberează, Serbia e pe cale de a pieri...

Albania va deveni teatru de războiu.

Sârbii se retrag în Albania. — Teama de o răzcoală a Albanezilor catolici și mohamedani. — Grecii trimit forțe numeroase în regiunea Berat.

Berlin, 19 Noiembrie.

Ziarului „Giornale d'Italia” i se anunță din Durazzo că înfrângerea Sârbilor a produs mari agitații între Albanezi. Bani de hârtie sârbești nu mai sunt primiți, și bazarul din Elbasan deja de câteva zile e închis. Se crede că în curând Bulgarii vor intra și în Albania făcând și din ea teren de războiu. Guvernul sârb a ordonat mutarea detașamentelor din Elbasan și Tirana în ținutul Monastirului. În Ohrida, Struga și alte localități cu majoritatea locuitorilor Bulgari, se tem de revoluție.

Încercările revoluționare de până acum le-au sufcot. Populația Dibrei, care e musulmană și bulgară, nutrește sentimente de dușmănie contra Sârbilor și totodată a pașei Es-sad. În Durazzo se așteaptă sosirea numărăoșelor familii sârbești, cari vor să se refugieze în Italia. Din Monastir au sosit pansamente și aparate medicale și se crede cu toată probabilitatea că în Durazzo se vor construi spitale de campanie.

A sosit aici și un general sârb însoțit de șapte ofițeri, se zice pentru ca să studieze linia de retragere a armatei sârbești. Un ofițer de artilerie a vizitat podurile dintre Tirana și Durazzo. De altfel Tirana și Elbasanul vor fi stretăiate în curând, nici Durazzul nu se va putea ține multă vreme. Dispoziția populației

țării este pornită în contra pazei Essad și locuitorii mohamedani ai Albaniei nutresc simpatii pentru Austro-Ungaria și Bulgaria. Această atitudine se observă în Scutari, unde majoritatea populației este catolică. Și ei așteaptă sosirea aliaților și a Bulgarilor, cari să-i elibereze de sub dominația Muntenegrinilor, cari n'au rămas în Scutari decât foarte puțini. În Albania sudică populația greacă e în agitație. Guvernul grec a trimis numeroase trupe în ținutul Berat-ului și a concentrat trupe și în mijlocita vecinătate de Valona.

Războiul european.

Regele Greciei la Salonic.

Berna. — În urma unor știri din Roma, regele Constantin va merge în curând la Salonic și membrii împărităii înțelegerii au toate motivele să privească cu bănuială această călătorie.

Kitchener conduce operațiunile din Balcani.

Rotterdam. — Kitchener are să preia definitiv conducerea trupelor ententei din Balcani, iar ministrul de războiu are să fie Lloyd George.

Sosirea lordului Kitchener la Salonic.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” anunță din Constantinopol: Sosirea lordului Kitchener la Salonic se așteaptă pe mâine. În cercuri grecești se crede că sosirea lui Kitchener va grăbi deciziunea guvernului grec. În toată țara sunt mari agitațiile în favorul ententei și în parte contra dinastiei. Ententa nu crută parale. În Atena se i-au toate măsurile preservative necesare. Probabil că în toată țara se va publica starea de asediu.

Deciziunea guvernului italian.

Amsterdam. — Din Roma se anunță: În cercuri bine informate se crede că guvernul italian va decide mâine în atacarea pretențiilor de intervenție ale ententei. După toată posibilitatea se vor lua hotărâri decisive pe lângă intervenție.

Generalul Alexiev profetește războiul lung.

Copenhaga. — Șeful statului maior rusesc, generalul Alexiev, a declarat între altele corespondentului lui „Times” următoarele:

Războiul va dura încă multă vreme. Rusia își va reduce operațiunile, stând gata să dea ajutor aliaților, când numai l se dă posibilitate. Germanii de sigur intenționează, ca să înălțeze întreprinderi importante în Apus ceea ce se poate concluda din faptul că Germania transportă tunuri grele pe frontul occidental și își regrupează trupele. Pe frontul rusesc, pare, că Germania deocamdată nu caută să provoace lupte decisive. Germanii se mulțumesc ca să-și întărească pozițiunile în regiunea dela Dinaburg, ca la primăvară să încerce a înalța din aceste pozițiuni.

Expediție de trupe rusești pe Marea Neagră.

Berlin. — „Tägliche Rundschau” comunică: Din Londra se anunță știrea sosită din Atena, că Sâmbătă au plecat din portul Odesei spre sud cinci vase mari cu trupe rusești.

Kitchener atacă Palestina?

Lugano. — Lul „Secolo” i se anunță din Alexandria: Se crede că Kitchener pregătește un atac în contra Palestinei; vrea să cuprindă Damascul și Beirutul.

Acțiunea unificată.

București. — Sub titlul de „Acțiunea unificată”, „L'Indépendance Roumaine”, oficiosul guvernului român, publică un prim articol cu privire la sforțările aliaților de a-și unifica acțiunea într-o colaborare mai strânsă, diplomatică și militară.

Oficiosul guvernului român recunoaște efectele binefăcătoare ale unei astfel de unificări la Austro-Germani cari „au subordonat totul principiului militar, unde totul e sacrificat scopului suprem: Germanii sau Austro-Ungari comandă, fără deosebire trupele mixte colaborând la Dunăre, la Pripet, în Ser-

bia, precum mâne, eventual, vor colabora cu Turcii în Egipt, în Suez sau aiurea, supunându-se unei impulsii unice și neavând decât un singur obiectiv: să lovească pe adversar în punctul cel mai vulnerabil, și să-și păstreze prestigiul”.

Același ziar conștientă apoi lipsa de comandament militar al păterilor Quadruplei.

Stare de asediu pe insulele Frislandeze.

Haga. — În cea mai mare parte a insulelor Frislandei vestice și la malurile apropiate, guvernul olandez a publicat starea de asediu.

Criza guvernului spaniol.

Londra. — „Temps” anunță din Madrid: Desbaterea proiectelor militare prezentate de ministrul de războiu este de durată foarte lungă. Acțiunea contra guvernului se potențează. Primministrul Dato a declarat că din numitele reforme militare are să facă chestie de cabinet, și va pretinde ca proiectele să fie votate înainte primirii bugetului de stat. Dacă camera nu va primi aceste propuneri, guvernul se va retrage imediat, neputând governa fără sprijinul regelui și a camerelor. Ziarele aduc știrea că Romanonez va vorbi în cameră, ceea ce e foarte probabil să producă căderea guvernului Dato și formarea unui nou cabinet Romanonez.

Pe frontul occidental n'are să fie nouă ofensivă decât la primăvară.

Cristiana. — Corespondentul de războiu al lui „Novoje Wremja” anunță ziarului său de pe frontul occidental: Anul acesta aliații nu mai au planul unei noi ofensive. În cursul lunei operațiunile franceze și engleze nu vor avea decât caractere restrânse. Deoarece forța preponderantă a operațiunilor este în Balcani, pe frontul occidental va fi chestie numai de apărări poziționale. Cu atât mai vehement însă vor reîncepte operațiunile la primăvară, și de pe acum se pregătesc pentru ofensiva generală ce au să o dea atunci. Și până atunci Franța are să-și aducă trupe de pe toate coloniile.

Actualul import al României.

Arad, 20 Noembrie.

Din L'Indépendance Roumaine dela 16 Noembrie.

Dacă putem crede aparențelor, cea mai mare parte a comercianților cari pun în vânzare marfă importantă, vor avea un slab sezon de iarnă. Ei au luat toate precauțiunile necesare, și comanda lor au fost transmise fabricanților din occident încă cu câteva luni înainte. Întreruperea comunicației între Salonic și România a stricat totul. Aproape toată marfa așteptată din Franța sau Anglia trebuia să sosească pe aici. Ele staționează acum la Salonic, de unde vor fi reînapoiate la locul de unde au fost expediate, peste Rusia și Suedia noul drum de corespondență cu occidentul. Se poate imagina, cât timp reclamă acest voiaj în jurul Europei.

Comercianții noștri, fără îndoială că vor găsi resursele pentru a face noi comenzi în occident, cari vor sosi de sigur mai degrabă decât cele vechi. Ce se va întâmpla însă în cursul acestei lungi călătorii cu stocurile cari de multe ori reprezintă sume considerabile? Și apoi, noile comenzi implică noi capitale disponibile.

Se vede dar că situația comercianților noștri cu mai puțină dare de mână, nu e prea favorabilă. Îndeosebi va suferi comerțul „noutăților”, și pe când stocurile vor sosi la destinație, — dacă peste tot au să sosească — se poate trage la îndoială noutatea „inovațiilor”. Mai putem adăoga la aceste dificultăți răsarite ieri, cele de durată mai lungă, provenite din unele prohibițiuni de exporturi făcute în Germania și Austro-Ungaria, și se pot înțelege ușor dificultățile extraordinare ce trebuie să învingă comerțul nostru pentru a se putea aproviziona din străinătate. Bineînțeles, că toate crizele acestea au să cadă în sarcina consumatorilor Marfa care se va pune în vânzare se va vinde cu prețuri exorbitante. Comercianții cari au șansele să fie mai mult ori mai puțin aprovizionați, firește că au să profite de

aceste circumstanțe pentru ca să-și realizeze beneficiile enorme.

Comunicația pe noua linie, peste Rusia și peninsula Scandinavică de câteva zile e deja stabilită, și pare a fi mai rapidă decât peste Salonic-Nis. Avem deci perspectiva unei ameliorări destul de grabnice a acestei situații de care suferim de un timp încoace și va trebui să mai suferim.

N'avem însă dreptul să ne plângem, atunci când alte țări trebuie să îndure incomparabil mai multe pierderi ireparabile.

Cronica feminină.

Pentru femeia menajeră.

A studia știința care tratează domeniile menajului, a economiei casnice în general, nu înseamnă a „închide femeia între oale și cratițe” cum spune un mare propagator francez al învățământului menajer. Din contră, este munca constantă a eliberării preocupărilor de ordin menajer, muncă care urmărește scopul îmbogățirii cunoștințelor insuficiente ale terenului acestuia. Cu cât o femeie va ști mai mult și va avea cunoștințe raționale mai vaste, cu atât mai mult va ști economisi, economie de ordin material și de — timpul prețios, pe care-l va putea astfel consacra și în alte direcții și preocupății și în altă muncă binefăcătoare.

Un măiestru de bucătărie al secolului XVII, Andiger, ne dă toate indicațiile necesare unei bune gospodărie: „trebuie să cunoască perfect de bine carnea care o cumpără zilnic; să știe prepara o supă excelentă, pește, ouăle și toate legumele”. Acest celebru profesor de specialitate al timpului său, care a dat un început în instrucția menajeră și a cărui lucrare „La maison bien réglée” este bine cunoscută și apreciată în patria sa și astăzi, iată ce calități de ordin gospodăresc a designat femeii!

Se pare că în zilele noastre intrăm în epoca, în care se învechește vorba spusă de o femeie celebră: „femeile niciodată nu știu un lucru decât pe jumătate și puținul ce-l știu le face să fie mândre de știința lor”. Recunoscând oarecare fond de adevăr, pentru alte vremuri, în exclamația aceasta caracteristică, astăzi de sigur nu mai e acceptabilă. Direcția sănătoasă ce și-a luat un laudabil avânt în educația rațională a femeii, caută să se aprofundeze în noțiunile ce i se impun pentru complexarea cunoștințelor în ori-cari cadre ar fi. De o importanță capitală este intuiția sentimentului practic, o condiție indispensabilă vieții de toate zilele și în deosebi femeii în rolul de stăpână căminului.

Cât de mic ar fi un domeniu condus de o femeie, este o mare responsabilitate și sarcină superioară. Negreșit, că nu poate fi vorba de talente extraordinare, sau de artă, pentru ca să ne știm ține locul cu competență. Ceea ce însă este de o necesitate imperioasă, sunt cunoștințele necesare, cu ajutorul cărora vom ști învinge și isbuti cu ușurință.

O chestie întotdeauna la ordinea zilei, de însemnătate presantă pentru femei este îngrijirea alimentației. Îndeosebi acum, când nu ne putem permite luxuri în varietatea bucatelor, și economia ne spune, cu puțin să prezintăm bun, gustos și totuși variat. Se poate trăi bine, a munci în deplină sănătate pe lângă o nutriție chiar mai puțin copioasă. Pentru asta însă e suficient să știm bine alege și compune bucatele și a le prepara cu multă îngrijire și pricepere. Ca cea dintâi condiție ni se impune cunoașterea valorii nutritive ale alimentelor principale de cari ne întrebuițăm zilnic. Numai cu ajutorul acestor cunoștințe elementare chiar, putem cunoaște adevăratul rol important al alimentației pentru sănătatea noastră.

Nu trebuie să ne imaginăm că cele mai bogate bugete alimentare procură întotdeauna și valoarea lor reală. Adeseori într'un menaj modest, unde menajera se ocupă însă de conducerea tuturor afacerilor acestui resort, este și cea mai perfectă rânduială în compoziția nutrimantului.

Cel mai important și variabil aliment ni-l

procură leguminoasele întrunind în același timp cele mai igienice condiții pentru fisicul nostru, procurându-ne servicii inapreciabile. În legumi găsim toate substanțele nutritive, și asta se poate referi atât la cele proaspete cât și la cele seci sau uscate de iarnă. Prin nici un procedeu de conservare, substanțele nutritive ale legumelor nu dispar cu desăvârșire. Și apoi iarna își mai are avantajele în legumele conservate în starea lor naturală, cum sunt: cartofii, gulile, chilul ș. a.

B. a. nici una dintre legumi nu ne dă un infinit de preparații ca și cartofii. În același timp astfel de variate, încât o listă de bucate cât de pretențioasă, ai putea-o scoate din aceasta legumă nutritivă, gustoasă și la dispoziția noastră în toate anotimpurile.

Apoi variațiile ce ni le procură fasolea, chilul, morcovii ș. a. Nu, nu ne poate fi teamă de nemulțumiri de acest ordin, până când avem și știm întrebuința materialul de care dispunem.

Adevărat că aceste preparații atât de bogate în variații sunt adaptate la noi d. e. în bucătăria orientală, care durere n'a putut pătrunde și în cele mai îndepărtate ținuturi. S'o recunoaștem însă, nici nu ne-am prea dat nisuița să cunoaștem și propagăm aceste cunoștințe indispensabile din punct de vedere economic sanitar.

Suntem conservativi de felul nostru și acceptăm cu îndoieli și neîncredere necunoscutul. Cu toate că sunt multiple aplicațiile ce le putem da noutăților primite și grație ingeniozității înăscute în Române, încetul cu încetul vom ști să reușim cu deplin succes. A înțelege un lucru, nu înseamnă a ocoli numai de-a fi înșelat, ci a suprima manifestațiile inutile și neefolosoare. A căuta să ne adâncim în rezoanele usagiului practic pe teren menager, nu înseamnă a ne supune orbește, ci a ști aprecia și cele mai neînsemnate substanțe dându-le rostul lor în folosul sănătății noastre.

Aceste cunoștințe permit adaptarea mai rapidă a noțiunilor vaste și raționale. Este însă un mare adevăr că orice noțiune de ordin pur teoretic este mai mult ori mai puțin sterilă în viața de toate zilele; pentru ca să ne aducă servicii reale trebuie să le știm aplica pe teren practic.

Toate indicațiile vor rămânea moarte, dacă pe cât de desteră pe atât de instruită, menagera nu va ști realiza științele sale.

T. B.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Noemvrie 1915.

Un desamăgit:

Pierre Loti.

Autorul Desamăgitelor este el însuși acum un desamăgit.

Nici un francez nu a fost mai adânc cucerit de farmecul lumii musulmane, de noblețea tăinuită a caracterului turc, de poezia fatalistă a orientului. Ca un scufundător în Marca Mărgăritarelor, așa s'a afundat Pierre Loti în sufletul neteștes, necunoscut al unui popor pe care l-a socotit drept un mare nedreptățit.

Și a găsit — sau a crezut că găsește — adevărate comori în acest suflet.

Era o profundă încântare.

Din toată dragostea exoticeului scriitor pentru tot ce e departe, nou, afundat în ceața unui cer și unor credințe străine, s'a încheșat un ideal de lume musulmană, în care vizitorul Pierre Loti a crezut adânc.

Și atunci admirabilul stilist, și generosul umanitarist care e Pierre Loti, a dat acea epopee a vieții turce, *Les Désenchantées*, în care a concretizat nu atât observații cât visuri, nu atât tablouri, cât amăgiri.

A înfățișat contrastul între vechea viață turcă, plină de încântările unor credințe simple, unei supunerii democratice, unei poezii naive și viața desfășurată sub influența civilizației europene, care a isgonit tot ce era profund și prețios în civilizația turcă, fără să-i aducă nimic alta decât desamăgiri...

Les désenchantées sunt tocmai victimele acestei nefericite treceri dela vraja vieții primitive la realitatea searbădă și tristă a europeanizării.

Loti se pătrunsese atât de adânc de ceea ce i-se părea superior în poporul turc, încât avea în casa sa din Paris un colț care să-i evoce până în cele mai mici amănunte viața din vechiul Sтамбул și el însuși nu stătea la îndoială să-și pună tradiționalul fes, cu un bun credințios al profetului.

Iar când Turcii au fost strămutați în alianța balcanică, singurul care le-a luat apărarea în fața opiniei franceze — cu toate simpatiile politice ale Franței, îndreptate în tabăra opusă, a fost tot academicianul Loti. El a ținut atunci, spre lauda celor învinși, o conferință la Paris, în care a mărturisit toată admirația sa pentru supușii lui Mehmet al V-lea. Un grup de scriitori și artiști francezi l-au ajutat să completeze mirajul evocării Sтамбулului...

Era acum trei ani, după Lüle-Burgas și Kumanovo.

De atunci simpatiile lui Pierre Loti pentru Turci nu s'au mai manifestat în public. Ele au continuat însă, până când...

Acum doi ani când marele scriitor s'a dus să viziteze iarăși Sтамбулul, a fost primit ca un om providențial. Sultanul trimisese la debarcader o trăsură a curții, cu cai albi, un grup de ofițeri venise să facă onorurile și o mare multime respectuoasă îl aștepta pe cel ce iubise atât de mult Turcia.

Iar acum, dacă unul din vasele flotei în care și Pierre Loti are un grad de ofițer superior, ar vrea să „viziteze” Cornul de aur — ar fi primit cu o salvă de obuze germane.

Germanii au trimis în Turcia pe Von der Goltz pașă, iar Francezii pe un sentimental visător, pe Loti...

De aceea Pierre Loti, cântărețul pasionat al Sтамбулului, e acum un mare desamăgit. V.

Din cartea de aur a armatei. Dela biroul de presă al ministerului comun de războiu primim următoarele rânduri:

Sergentul major de corn Ion Oprea al reg. de honvezi Nr. 24 cu 20 de infanteriști a străbătut în imediată apropiere a tranșelor muscălești. Print' un loc viu a reușit să aducă în perplexitate pe dușman și s'a folosit de momentul oportun pentruca în această învălmășială prin asalt și strigate de hura să pătrundă în poziții. Au cucerit astfel un punct de razim răpît noaptea de malnaint. Din acest exemplu de vitejie s'a conceput un atac pe întreg frontul și au fost ocupate și alte tranșee. Am făcut mulți prizonieri și numeroasă pradă de războiu. Ion Oprea a fost răsplătit cu medalia de aur pentru vitejie.

Sedintele imperiului german. Din Berlin se anunță: Camera imperiului german își va începe ședintele la 30 Nov. și se vor ține până la sărbătorile Crăciunului. Concediul deputaților din serviciul armatei a fost acordat până la 2 Ianuarie 1916.

Premiile Nobel pe anul 1915. Se anunță din Stockholm: Academia de științe a distribuit premiile Nobel pentru fizică pe anul 1915 profesorilor Bragg tatăl și fiul dela universitatea din Cambridge, și premiul Nobel pentru chimie pe anul 1915 profesorului Willstaetter din Berlin.

Acordul dintre trenurile ungare și cele din România. Din București se anunță: În urma convențiilor cu direcția trenurilor ungare, direcția trenurilor române va lua dispozițiile necesare ca în câteva zile să reinceapă circulația liniei Verciorova—Budapesta.

Cine cere ziare românești... Poșta ne aduce corespondența următoare adresată în acest chip:

Tekintetes újság Szerkest ur, Arad Megye.

Itat ce ni se cere:

Kirem Szípen özímek kuldén Román új-sagot Rendelneik.

Ni se cere deci să trimitem gazeta românească, pe adresa:

Krăcsiun Peter, ci es Kír Kézés csapat Korház, 2 Apitáj Lung, debreczjn szabocs m....

O încălceală ca aceasta mai rar. Bietul Petru Crăciun! Nu ne putea scrie românește că desigur n'ar fi scris o vavilonească de felul celui de sus?

Nu-i justificată durerea noastră căreia i-am dat expresiune la loc de frunte într'un număr popular al ziarului?

Concetații noștri maghiari de sigur nu se vor mândri cu o limbă ca cea pe care o scrie

și o vorbește, evident, Petru Crăciun.... Nu conced și ei că ar fi bine ca fiecare neam să rămână în țara asta la limba și la scrisul lui?!...

O vizită la Henri Heine. În memoriile sale scrie *Alfred Meissner*: Am sunat. O damă corpulentă, tânără încă, îmi deschide, aruncă o privire examinătoare asupra rocului meu nemțesc și-mi spuse că *Monsieur Eine* (Heine) s'a dus de acasă.

„*Il n'est pas sorti*”, strigă în acel moment o foarte subțire voce.

Meissner descrie apoi prima impresie ce i-a făcut-o *Heine* (1847): Madame Heine nu vrea să lase la mine nici un German, ea-i cunoaște dela prima aruncătură de ochi. „Da, domnul meu” — zise doamna Heine silindu-se să zimbească. „J'ai vu du premier abord, que Monsieur est Allemand”. „De pe ce ne cunoști?” am întrebat eu timid. „O, mon Dieu — de pe haine, de pe cisme”.

„*Cismele nemțești* par aproape totdeauna, ca și când le-ar fi isprăvit *Hans Sachs*” — zise Heine.

Pentru caracterizarea doamnei Heine aduce *Meissner* observații amuzante. „Eu aud dela lume că Henri e un om genial și a scris foarte frumoase cărți; eu trebuie să mă mulțumesc, crezând în vorbe, eu însă n'am observat niciodată așa ceva”. Chiar faptul că Heine a fost evreu a rămas pentru acea frumoasă normandă un secret. Într'o convorbire ea i-a spus lui *Meissner*: „O, nu, dta greșești, ei nu sunt ovrei. Dta vrei poate să afirmi chiar că *Kohn* (Cohen) ar fi ovreu? Inșă *Kohn* e rudă cu *Henri* și *Henri* e doar protestant”.

Regele Belgiei sărbătorit în Franța. După o telegramă din Genă, Agenția Havas anunță despre sărbătorirea regelui Albert din prilejul zilei nașterii sale de către întreaga Franța, următoarele: Ziua nașterii regelui Belgiei a fost sărbătorită Duminecă în numeroase orașe din Franța. În Paris s'a servit din acest prilej un serviciu divin în catedrala Notre Dame de către cardinalul Amette în prezența ministrului plenipotentiar al Belgiei, a corpului diplomatic, a autorităților civile și militare. Au fost reprezentate încă președintele Poincaré, președintele senatului și al camerei franceze, primul ministru Briand și toți membrii cabinetului. Călugărul Janvier a lădat eroismul micii națiuni, a cărei țară a fost atăcată în mod brutal de Germani, și distinsele calități ale regelui și reginei acestui popor. Festivități similare au mai avut loc în prezența reprezentanților consulatelor și a autorităților civile și militare locale în numeroase orașe din Franța.

Björn Björnson împiedecat să-și țină conferința în Copenhaga. Ziarului berlinez „*Nationalzeitung*” i se anunță din Copenhaga despre demonstrații aranjate împotriva lui *Björn Björnson* următoarele:

Duminecă, în 14 c., Björn Björnson invitat de „Societatea pentru luminarea poporului”, voi să țină în Palatul Concertelor conferința despre impresiile cari le-a câștigat pe trei fronturi de războiu. Un mic grup de tănari conservatori organizați a întâmpinat pe conferențiar la intrarea lui în sală cu fluierături asurzitoare, cari au durat cu mici întreruperi o oră și jumătate.

În sala de conferință erau cam la 1400 persoane, când Björn Björnson puțin după orele 8 apără în sală însoțit de președintele societății pentru luminarea poporului. La intrarea lui în sală — după cum scrie ziarul „*Politikén*” s'a dat semnul pentru aplauze dar în același timp din auditor răsunară fluierături puternice. Demonștrantii intonară apoi imnul național norvegian, secondați de întreg auditorul și chiar și de Björn Björnson. Cântării i-a urmat o furtună de aplauze. La propunerea unui domn s'a votat prin ridicarea mânilor ca Björnson să-și țină conferința sau nu. Björn Björnson avu acum prilej în liniștea ce se instăpânise să adreseze câteva cuvinte către auditor: „Eu nu voi ține azi nici o conferință” — a zis Björnson. „Socialiștii din Stockholm mi-au spus că conferința mea servește păcii și le-a recomandat muncitorilor ca să mă asculte. Eu mă tem de dvoastră, mi-e cu totul indiferent ce se întâmplă acum aci”. Cuvintele lui Björnson au provocat o încăierare generală în sală și tumultul

a durat până la orele 9 și jumătate, când președintele anunță, că Björnson își va ceta conferința numai în săptămâna viitoare.

D'Anunzio — bolnav. Din Lugano se anunță: „Corriere della Sera” scrie că Gabriele d'Anunzio de pezent zace bolnav într'un spital din Veneția. El s'a îmbolnăvit în urma grelelor oboseli, de cari e legată în aceste zile datoria față de patrie.

Un caz tipic de denunțare. Procurorul din Arad a adus în zilele trecute hotărâre într'un caz de denunțare foarte caracteristic vremurilor în cari trăim. Dna I. B. a denunțat la poliția din Arad pe dna Dr. I. P., soția unui funcționar român de stat, că în luna August ar fi zis într'o societate: „Jönnek már a románok, majd adnak azok a magyaroknak”. (Vin Români, o să le dea ei Maghiarilor). Poliția a făcut arătare la procuratură în baza acestei denunțări și procurorul pornise cercetare. Dna Dr. I. P. bănuită cu agitație împotriva naționalității maghiare luându-i-se interogator a declarat că n'a spus cuvintele ce i se atribuie, ci a mărturisit cu prilejul respectiv numai naționalitatea sa română și și-a exprimat indignarea față de prietena sa, dna A. M. fiică de preot român în a cărei locuință a avut loc incidentul, că se înjură așa în general toți Români. Schimbul de vorbe îl provocase adevărat un prim articol al ziarului local „A. K.”, în care se spunea că România ar începe război împotriva monarhiei austro-ungare. Numărul cu pricina al numărului ziar îl adusesse adevărat d. I. B. ca să îl arate dnei A. M.

Procurorul ascultând ca martore pe dnele I. B., A. M. și alte două doamne a constatat nețemeinicia denunțării. Dna A. M. și-a schimbat adevărat fașunea dintâi făcută în fața organelor poliției, declarând în fața procurorului că nu a auzit cuvintele incriminate. Mărturiile depunând deci în favorul bănuitei doamne, procurorul n'a mai putut accepta ca bază de acuză depunerea defavorabilă a dnei I. B. care trăiește în dușmănie cu dna Dr. I. P., și a sîstat cercetarea, reabilitând pe dna Dr. I. P.

Rectificare. În lipsa de personal tehnic necesar la ziarul nostru, adeseori se strecoară greșeli de tipar regretabile. B. u. în prim articolul nr. 7 (20) c. în coloana a 3-a în loc de „România pitorească” e să se citească *România pitorească*. În foileton, pagina a 2-a, coloana întâi, la poezia care începe *Dusu-s'a bătă dă dă*, e să se citească în tot locul în loc de *coasă*: *coasă*. Poezia e deci în felul următor:

*Dusu-s'a bătă dă dă
Mi s'a dă la coasă 'n sus,
Tae bade coasa 'n rouă
Tae rupe-s'ar în două,
Tae bade coasa 'n iarbă
Tae rupe-s'ar de grabă
Ca să vie 'n sat s'o dreagă
Și pe mine să mă vadă!*

x Trăsuri pentru copii, scăunele Pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manichiuri și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Pieptare (sweter) din păr de câmilă, pantaloni, velinte, tricote, tricote de mătăsă de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albături etc., în asortiment bogat, cu preturi foarte ieftine în prăvălia de modă Pentru bărbați „Chic”, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu preturi convenabile. **Marele magazin Fischer, Arad, Piața libertății.** Magazin de trăsuri pentru copii.

POSTA ADMINISTRATIEI.
Dumitru Vrăjitoru, Budapesta. Am primit cu data de 26/20 1915, 7 cor. n abonament până la 15 Decembrie a. c.

Cafea ieftină de Crăciun!

Firma noastră de import F. A. DEGAN în FIUME (Postafio nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu preturi tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4-80 cor
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5 00 "
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5 40 "
15	Cuba mărgelate aleasă	1 kgr.	5 40 "
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5 80 "
24	Ceylon fină	1 kgr.	5 60 "
21	Iava aurie	1 kgr.	5 40 "
106	„Victoria” cea mai fină mixtură	1 kgr.	5 80 "

5 kgr. se trimite cu poșta francat și vămuit prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Provedeți-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere.

Ultima oră.

ORAȘUL NIȘ VA RĂMÂNE BULGARIEI?

Sofia. — În urma asigurărilor date de guvern că orașul Niș, fosta capitală a Serbiei, este încorporat definitiv la Bulgaria, consiliul de administrație al băncii naționale, a hotărât înființarea unei sucursale de primul rang la Niș.

Această sucursală va începe să funcționeze chiar în cursul acestei luni.

UN ACORD ITALO-AUSTRO-BULGAR?

Salonic. — Ziarul „*Nea Allithia*” antivenizelist, se întreabă ce impresie vor produce asupra inteligenței declarațiile făcute acum în urmă de guvernul italian cu privire la Albania — adică că această țară este autonomă și se află sub garanția marilor puteri, și că Italia crede de datoria ei să se intereseze de independența și integritatea Albaniei, declarații cari de altfel sunt în întregime de acord cu dorințele guvernelor Austro-Ungariei și Bulgariei. Nu numai atât, spune zisul ziar, dar faptul că și Italienii și Austro-Bulgarii îndeamnă și sprijinesc pe revoluționarii albanezi ca să-și mențină drepturile lor, ar fi de natură a face să se creadă că există un acord complet între aceste trei state în ce privește integritatea Albaniei — și aceasta în detrimentul Greciei și Serbiei.

CONTELE TISZA LA VIENA.

Viena. — Ieri contele *St. Tisza*, primul-ministru ungar a sosit la Viena. Dsa a avut o lungă conferință cu baronul *St. Burian*, ministrul de externe comun.

LA SOFIA SE URMEAZĂ TRATATIVE DE PACE?

Budapesta. — Ziarele ungurești află din Sofia: Primul ministru bulgar d. *Radoslavoff* a avut o lungă conferință cu ministrul austro-ungar cont. *Tarnovsky*, apoi cu ministrul olandez (?) și grec. Această conferință se crede a fi în legătură cu chestia tratativelor de pace.

INCIDENTUL DELA CONSULATUL DIN CRAIOVA.

București. — Ziarele bucureștene află din Craiova:

— Duminică seara s'a petrecut un incident la consulatul german din Craiova, între un grup de cetățeni și personalul consulatului. Incidentul a luat naștere din cauza unor hărți, expuse la consulat, în cari erau indicate teritoriile ocupate de armatele germano-austro-ungare și bulgare în țările dușmane. Câțiva cetățeni s'au dus la consulat și au cerut să se ia jos acea vitrină, contrar o vor distruge. În urma măsurilor luate de prefectura de poliție, incidentul a fost aplănat. Vitrina cu hărțile a fost îndepărtată.

REVĂRSAREA DUNĂREI ÎN ROMÂNIA.

Oltenița. — Apele Dunării venind mari au inundat aproape tot teritoriul dintre comunele *Chirnogi*, *Cășcioare*, *Greaca* și *Hotare* înecând multe vite ale locuitorilor și în special oi. Locuitorii au făcut poduri din plute pentru a salva vitele neinecate.

Calendarul partidului național român pe anul 1916.

ESTE GATA și zămis se expediază cu poșta și cu trenul în toate părțile locuite de Români.

Calendarul partidului național este

CEL MAI MARE, MAI BOGAT și MAI IEFTIN
CALENDAR ROMÂNESC.

Articolele însuflețite, poeziile admirabile, scrierile înduioștoare și frumoase de pe câmpurile de luptă, precum și glumele și poveștile morale, — toate scrise de cei mai de seamă scriitori ai noștri fac din acest calendar un odor prețios, care n'ar trebui să lipsească din casa nici unui frate român.

Calendarul partidului național este cea mai însemnată publicație românească la noi în acest gen, și este singurul calendar care, prin conținutul său foarte bogat, poate mulțumi pe oricine.

Nimeni să nu-și cumpere calendar pe anul 1916 până nu a văzut mai întâi Calendarul partidului național român.

CONDIȚIUNILE DE VÂNZARE:

„Calendarul partidului național român” se vinde NUMAI PE BANI GATA.

Prețul unui exemplar 60 fileri, iar pentru trimiterea cu poșta 20 fileri deosebit de fiecare exemplar.

Dela 18 exemplare până la 30 ex. cu 10% rabat, nefrancat;

dela 30 exemplare până la 54 ex. cu 15% rabat, nefrancat;

dela 54 ex. până la 100 exemplare cu 20% rabat nefrancat.

Dela 100 exemplare în sus 20% rabat franco. Pentru România costă exemplarul 1 cor. 40 fil. Nici pe așteptare și nici cu rambursă 1—10 exemplare nu trimitem, deoarece porto face mult! Asemenea cereri nu se vor lua în considerare.

Comenzile să se facă la adresa:

Administrația zărilor „Românul”, Arad str. *Zrinyi Nr. 1a.*

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

CONCURS

pentru ocuparea postului de
practicant ori practicantă.

Reflectanții au să și înainteze ofertele până la 5 Decembrie st. n. a. c. comunicându-ne pretenziunile de retribuție și ziua când ar putea ocupa postul.

»NĂDLĂCANA«

instituit de credit și economii
societate pe acții.

Na 2552-3

Un viticultor

cu familie, liber de miliție, cu practică de 8 ani, pe lângă practică servind 9 ani
caută post pe 1 Martie 1916.

Mă pricep în orice branșă a viticulturii, făcând praxă de viticultură. Atât praxele de viticultură cât și de viticultură le-am făcut la firmele cele mai mari din Ardeal. Posed limbele română, maghiară și germană în scris și vorbă. Doresc serviciu bun, plată după învoială.

Adresa:

Orăștie (Szászváros)

Da 2549-1

Post Restant Nr. 51 M. D.

ANUNȚ.

Se caută pentru prăvălia mea mixtă
un ucenic,
băiat din familie bună, care posede și limba
maghiară și are cel puțin 2 clase gimnaziale
ori reale.

Ba 2541-8

Traian Baicu
comerciant.
Zalatna.

S'au perdut

de șase săptămâni **o iapă** de 3 ani,
înferată la partea dreaptă a grumazului cu
Nr. 19. Părul ei e de culoare mărcă și
un mânz mărc gălbiniu, de șapte luni.
Cari dau de urma lor să se adreseze la

Florian Crăsta Boian
Egres (Torontál m.)

(Ci 2545-8)

ANUNȚ

Caut, un post
de **econoamă**
la vre'un preot sau domn văduv
fără copii. Adresa la administrație.
(Si 2540-1)

VINURI**vechi și noi de vândut.**

Adresați-vă cu toată încrederea la proprie-
tarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea,**
căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe
lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914

Vin alb — — —	1.40	1.15
Rizling — — —	1.50	1.20
Boșu de Minț — —	1.80	1.30
Cartonet — — —	1.60	—

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb — — — —	—88
Rizling — — — —	—90
Șiller — — — —	—96

Vinul se expediază cu rambursă dela 50
litri în sus sub îngrijirea mea proprie.
Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Ba 2512

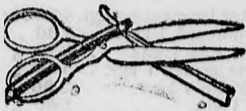
Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

NIC. VINTILLA

cea mai excelentă ascuțitorie artistică și pentru
scobit în Ardeal, cu putere electrică.

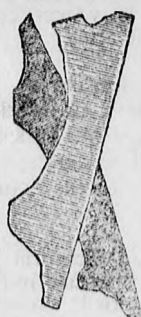
Am onoare a aduce la cunoștința on. publică că am înființat
în **SIBIU** (Nagyszeben), str. Cisanădiei 43.

o ascuțitorie pentru cuțite artistică și de scobit, ate-
lier pentru nichelare și galvanizare, după cerințele
cele mai moderne, unde se
execută totfelul de lucrări în
această branșă; execut apar-
ate medicale, ascuțesc și ni-
chelez. — Pentru ascuțirea
bricelor, foarfecilor și ma-
șinelor pentru tunderea
părului și barbei ofer ga-
ranția cea mai mare.

VI 1277

6 buc. bricuri trimise spre ascuțire retrimitea acasă o
fac pe cheltuiala mea proprie. Nichelări, ascuțiri, repa-
rări, lucrări de cuțitar, șlefuiți de sticlă pentru optică, se
execută pe lângă garanția, cu prețuri ieftine. — Obiecte
veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri ieftine.

Pielării (Go 2127)

talpe
achizite p. ghet
instrumente pentru

pantofari și cismari

se pot procura mai bine
la:

Gyöngy Sándor

magazin de pielărie

BUDAPEST, III., Tavasz-u. 1. sz.

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, artici de toaletă, umbrele, per-
dele de dantele și de pănură se curățește și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

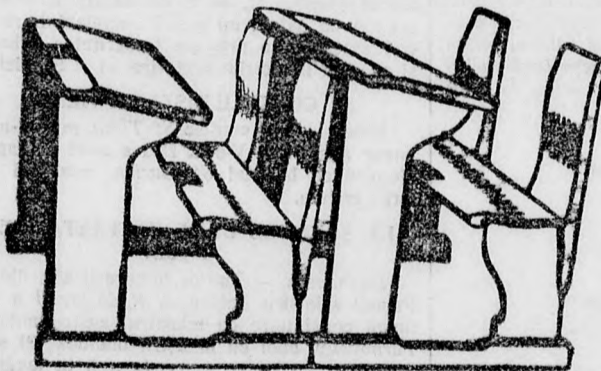
stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pănuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru
curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hăi-
nele de pănură și de mătasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în
negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparază cu specialitate în
croitoria mea specială. — Serisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pănuri și curățitor chimic **Szeged.**

TELEFON:
994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.**CORNEL JUCU**

mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de șesele și bi-
serici. ::

LUGOS,

strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Fa 793

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și
fabrică de curățire
pe cale chimică

Cluj (Kolozsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea
pe cale chimică a hainelor de
dame și bărbați, perdelelor, lu-
crurilor brodate și de mână etc
în bucate gata sau desfăcute de-
olaltă, pe lângă o executare con-
științioasă și recunoscută de so-
lidă. Am introdus: desinfecțarea
și curățirea penelor, la caz de
urgență în timp de 12 ore. —
Comandele cu poșta conștiințioasă
și punctual. — Hainele de doliu
se execută cât se poate de repede.

Du 1345

CEE MAI MARE MAGAZIN DE BLĂNĂRIE

Dudás Sándor Kolozsvár

Unio-utca 8.

Își recomandă în atenția on. publică din lo-
cașitate și provincie bogatul său asortiment de
blănării cu prețurile cele mai convenabile. Ar-
tificale de fabricație proprie; mantale de blană,
blăuze de călătorie, manșoane, beora, căcuși
pentru domni și doamne, ultima modă și lu-
crațe cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice
lucrări de blănării pentru confecționare, căptușire,
câptușirea și colțarea mantalelor. Serviciu
precept și conștiințioasă. Numai marfă bună și
moderată de 1-ai rang. (Du 1275—)

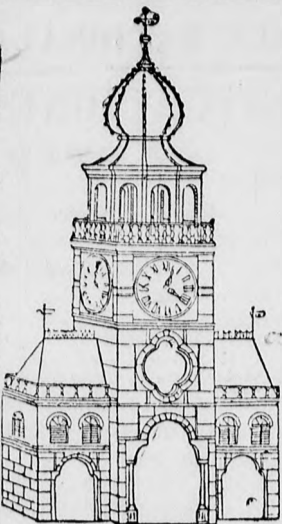

CEASURI PENTRU BISERICI.**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

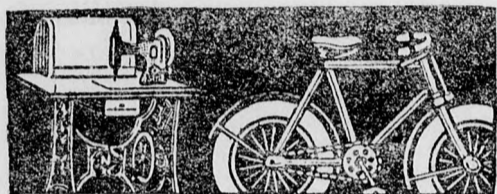
Oferă ceasuri pentru biserici care se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri care luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvár).

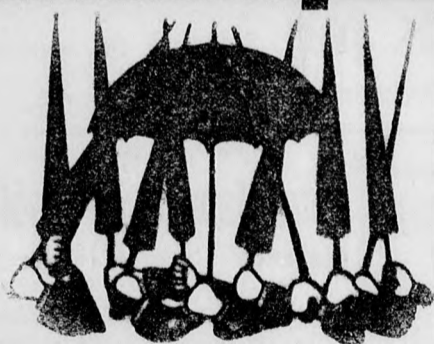
Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.

Unde

se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante

PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile
cele mai moderne — **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și **MANGETE**
albe și colorate; **BATISTE** de buzunar;
BRATELE; **CRAVATE** pentru gulere
simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de
camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălii de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă **WILHELM ANDREE.**

Execută toffelul de lucrări în bransa aceasta și anume:
mașini de cusut, biciclete, gramofone,
aparate cinematografice, aparate fotogra-
fice, instrumente speciale și brevetate, pre-
cum și introducerea curentului electric și
rețea telefonică.

Serviceprompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.

ATELIER DE CURELĂRIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
ORENDT G. & FEI I W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Helftauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și volaj, poclăzit și procovățuri, port-
monee și bretele solide și alte articole de gal-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în
depozit. Toate articolele din brânșele numite și
reparaturilor lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)

Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștiințios.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

intreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, toffelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE
PE ACȚIUNI

ARAD,

STR. ZRINYI
NRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și
patrie, ca: **mașini de cules, mașini de tipar, mașini de**
tăiat și mașini de vărsat oligole, precum și cu cele mai
moderne litere, primește spre executare toffelul de **opuri, re-**
viste, foi, placate, registre, tipărituri pentru băneli
și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invi-
tări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțul
funerale se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tof-
felul de lucrări de aceasta bransă dela cele mai simple până la
cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.